

Corrected by Maier
 last one stained at end
 115.

82 MAIER (MICHAEL) De Circulo Physico Quadrato: hoc est, Auro, Oppenheim, 1616; Viatorium, hoc est, De montibus planetarum septem seu metallorum, title within engraved border, plates, *ib.* 1618; Symbola Aureae Mensae Duodecim Nationum, title within engraved border, portrait and plates, date altered with a pen, Frankfort, 1617; Jocus Severus, vignette on title, *ib.* 1617; Norton (Thomas) and others. Tripus Aureus, hoc est, Tres Tractatus Chymici, plates, a few leaves water-stained, *ib.* 1618; ALL FIRST EDITIONS, in 1 vol., half calf

Examine facerem
 1617

410.

Digitized by the Internet Archive
in 2010 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

<http://www.archive.org/details/decirculophysico00maie>

DE CIRCULO

PHYSICO,

QUADRATO:

Hoc est,

AURO,

EIVS QVE VIRTUTE MEDICINALI

SVB DVRO CORTICE INSTAR NVCLEI

latente; An & qualis inde petenda

sit,

TRACTATUS haud inutilis:

AUTHORE

MICHAELE MAJERO Com. P. Med. D. Eq. exem. &c.

OPPENHEIMII

Typis HIERONYMI GALLERI, Sumptibus LUCAE JENNISI 1616.

THE GREAT
HISTORICAL
RECORD

A. J. O.

THE GREAT HISTORICAL RECORD
OF THE
REIGN OF
THE GREAT

THE GREAT HISTORICAL RECORD
OF THE
REIGN OF
THE GREAT

THE GREAT HISTORICAL RECORD
OF THE
REIGN OF
THE GREAT

ILLVSTRISSIMO ET SERENISSIMO
PRINCIPI ac Domino,

Dn. MAURITIO,
LANDGRAVIO HASSIÆ,
COMITI IN CATZENELBOGEN,
DIETZ, ZIGENHEIN & NIDDA, &c.
Domino suo clementissimo

D. D. D.

MICHAEL MAJERUS Med. D. C. P.

IRCULI quadraturam, Illustris-
sime PRINCEPS, Aristoteles
suo tempore non scitam, at scibi-
lem pronunciavit. Post eum
non pauci Archimedeum illud
εὐρηκα, εὐρηκα, nimis præproperè cantantes sese in-
venisse proclamârunt, at alii in alia forma: Plu-
rimi in Geometricis solis, nonnulli in subjectis
non tam ad mathesin quàm physicam spe-
ctantibus, ut sunt corpora naturalia; ex quibus

A 2 cum

cum Aurum maximè & intrinsecè præfulgeat, huic inter hos calculum me dedisse non absque causa profiteor: non quidem ea intentione, quasi Geometriam suis terminis & inventis deprædari, at magis, ut naturalem scientiam hoc quoque problemate inde mutuato (nisi quis id physicæ proprium agnoverit, cum rigidi censoris licentiâ) ornare & augere exoptem. Quod scriptum, cum jam pridem de eo concipiendo cogitârim, nunc, dum Coloniae paucis ab hinc diebus subsisterem, mihi extorsit, ferè Ephemerum, cujusdam nimis iniqui & precocis authoris Elleborismus, omnibus Chymicis & ex auro, aliisve metallicis (ut abusus medicinae rectè taxatos non taxem) medicamenta ad hominum salutem spectantia, præparantibus, instar fortissimæ purgationis propinatus. Cum verò nonnulli inter Chymia, nostrique amantes hoc in primis publicari cuperent, ne scilicet veritas in herba, quod dicitur, supprimatur, at pro cujuslibet virili à calumniis adversantium liberetur, hujus gratiâ in hanc arenam descendere non sum veritus, cujus cum Celsitudo Vestra patrociniū nunquam non suscipiat, non est quod dubitem, quin clementissimam eidem
jam

jam manum præbitura sit, cui hunc quantumcunque tractatum dico & obfero, eamque Divinæ protectioni diutissimè commendo.
Francofurti ad Mœnum : Anno 1616. Mense Augusto.

A 3 CAR-

CARMEN AUTHORIS
 summam libri exponens.

SUNT tria, mirificis graduum concordia vinclic
 Harmoniam mundi, que Monumenta docent:
 Nempe COR humanū, SOL cæli atq, AUREA
 In se dum vicibus conveniēter eunt. (virtus,
 Sole quidem superâ, ceu Rex, regit Arce Planetas,
 in terram radios insinuatque suos:
 Hinc hominum calido vis virvida corde movetur,
 Hinc in victa AURO forma decūsque venit.
 Hic veluti centrum reliquis & Regula motus
 Cernitur, hic cæli lumen Ocellus habet.
 Mobilis hic orbis punctus, stipante coronâ
 Errant ūm incedit Duxque capūtque Facum.
 Sic COR & humani dominatur corporis Aulâ
 Próque suo nutu subdita membra trahit.
 illud spiritibus venas, vegetoque tepore,
 Unde fluit vita flammæ tædæ, beat.
 Omnibus, in medio Princeps velut imperat Urbis,
 Artibus hoc vires datque negatque suas.
 Nec minus his terra rebus præponderat AURUM,
 Dum præcium statuat se, Dominumque probet.
 Subdita nam fulvo sunt hæc terrena metallo,
 Hoc speculum mundi totius abdit opes.
 Hoc patuli succineta soli compendia præbet,
 Et specimen magni monstrat imago poli.

Error an hic hominum cæcus sine mente, quod Aurum
 Prævaleat cunctis, mos an inanis erit?
 Absit, ut humanis Numen cæleste negemus
 Rebus, & hoc precium non statuisse Deum:
 Ille dedit vires auro, cordique favorem,
 Ut cor amet, cordis cui medicamen ineſt.
 Ille dedit soli virtutem mitis, ut aurum
 Progeneret, terra visceribusque tegat.
 Utque Deus Soli, Sol auro, hoc denique cordi
 Vim dat, & hoc verso respicit orbe Deum:
 Omnia ab hoc & ad hunc mortalia condita tendunt,
 Circulus hic, quicquid constat ubique, replet.
 Unius Octavæ velut intervalla videntur
 Solem intèrque Deum, si bene mente notes:
 Quadruplas sic inter solem numerantur, & aurum,
 Corde sed octuplo Numen abest spacio:
 Hic & ibi remanet subdupla proportio, metis
 Non tamen immensi Mens capienda Dei.
 Sol cæli radios cordi inserit, at Deus ignem
 Vivificum, vires Aurea vis stimulat.
 Sol, ut imago Dei, sic est cor solis & aurum;
 Utque hoc perpetuo monstrat honore Deum:
 Sic quoque cor nostrum, constans velut ignibus aurum
 Semper erit, terra cum sit abacta lues.
 Quod superest, ex sensibilibus Mens pergat ad illa,
 Quæ sunt, & quamvis non videantur, erunt.
 Illa manent, abeunt hæc, illa abscondita, sunt hæc
 Nota, DEI Bonitas hinc ut & inde patet.

ELENCHUS CAPITUM
SINGULORUM
hujus Tractatus.

CAP. I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura
circumscripti.

CAP. II.

In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualita-
tum, hoc est, æquationem factam.

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissi-
ma, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cuili-
bet obviæ, nisi circumspecto rerum æstimatori, oc-
currunt.

CAP. IV.

Aurum, quasi solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cælestis planetarum.

CAP. V.

Quod causæ præcipuæ, cur mensura mensurabilium &
precium preciablem sit aurum, in ternis proprie-
tatibus

tatibus existant; primò in externis accidentibus, colore, puritate, splendore, extensione, pondere & innoxia qualitate.

CAP. VI.

Secundò, auri prærogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita æternitatis imago corporea habeatur.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit Deus, quod hæc vita transitura, aliæque æternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

CAP. VIII.

Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis in eo virtutibus medicinalibus, quibus cordi humano confortando imprimis appropriatur.

CAP. IX.

Qua ratione aurum, ad eò ventriculo indigestibile, cordi spirituum vitalium officinæ succurrat, tactu & actu frigidum eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinale in stillet, contra adversantium opiniones.

CAP. X.

De auro equato, quomodo agat in non equata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinale offerat, sine quo tota compages ejus ferè inefficax habeatur.

CAP. XII.

Cantilena Anacreontea.

Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentia Ellebori extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, qui auro medicinales virtutes, propriam animi ignorantiam aut pecuniam alterius non experti opinione seducti detrahunt, Deo in his Magnalibus (que in mundo ex singulari providentia sua prevalere voluit) laudem & gratiam debitam non reddunt, aliisque aliter edoctis & docentibus pro premio invidiam, pro didactro mendacium reportant.

DE

DE CIRCULO
 P H Y S I C O
 Q U A D R A T O :

Hoc est,

A U R O :

T R A C T A T V S.

C A P. I.

Aurum esse instar circuli absolutissimi à natura circumscripti.

PLATO, Divinus ille Philosophus binas ingenii humani alas, Geometriam & Arithmetica, non inconcinnè vocavit, quibus ad coelum scientiasq; argutissimas subvolari possit. Unde Scholæ suæ vestibulo hoc Symbolum inscripsisse dicitur; εἰς αἰὲς ἀγεωμέτρηται εἰσὶ τῶν: hoc est, Geometria rudis abesto. Absque his enim scientiis, quarum semina & principia mentibus humanis à primo ortu quasi insculpta voluit, nullum ad Physicæ aut Astronomiæ studia aptum existimavit, in quibus omnia numeris &

mensuris à natura & arte definita animadvertit. De
 motibus cœlestibus, quod certis temporum & loco-
 rum spatiis intermediis determinentur & absolvantur,
 nullum est dubium; ideoque non absque Geometria &
 Arithmetica indagari aut explicari posse, veluti ipsa ex-
 perientia quotidiana ad oculum demonstrat. At de
 Physica, naturali que corpore, quatenus mobili, ejus
 subjecto, an Geometræ ac Arithmeticæ adminiculis o-
 pus habeat, ambigitur. Motus enim Physicus nullam
 secundum locum mutationem corporis videtur præ-
 supponere, cum sensus oculorum tale quid non discer-
 nat. Verùm si ratione ipsa acutius in hæc inquiramus,
 Omne corpus Physicum constare tribus dimensi-
 onibus æquè, ut Mathematicum, nempe longitudine, lati-
 tudine & profunditate judicabimus. Quæ cum ita sint,
 Geometriam quoque, quæ circa has dimensiones, tan-
 quam principia & fundamenta versatur, nec non Arith-
 meticam, quæ quantitate discretæ eadem metitur,
 omni naturali corpori suas dotes contulisse, veri-
 tati consentaneum est. Natura enim ipsa, ut Lullius
 tam verè quàm subtiliter differit, suâ Geometriâ, Arith-
 meticâ, Rhetoricâ, Musicâ, aliisque scientiis in produ-
 ctione corporum naturalium utitur, ut non indigeat a-
 lieno ornatu aut additamento. Quod cum in omnibus
 à natura generatis communiter pateat, tum in primis in
 illis corporibus, in quibus magis curiosa plus artificii aut
 temporis mirificamque mixtionem collocavit, qualia
 ex animatis sunt corpora humana, ex inanimatis, Au-
 rum inter metalla preciosissimum. De Anatomia fabri-
 cæ illorum quam plurimi scriptores & antiqui & nostri
 ævi extant, qui omnibus numeris absolutissima de ea
 opera, semper aliquid novi in parvo illo mundo anno-
 tantes,

Theor. I. c. 1.

tantes, ediderunt. De auri verò structura & essentia perpauci, iiq̄ue obscurè scripserunt, ita ut de materia desperata, vel cujus proprietates non satis exprimi possit, tractasse videantur. At enimvero cum non solum sapientissimus antiquorum Salomon de omnibus ex terra nascentibus, nempe à cedro ad rutam murariam usque differuerit, sed & nostro seculo tot sint edita commentaria Botanica, Anatomica & Physica de minimis quoque terræ creaturis, tam animalculis quàm plantis, indecorum fuerit & humana curiositate indignum neglexisse, licet mutum illud ex fossilibus, tamen in mundo pretiosissimum donarium; Aurum; quod ideo videtur in terræ interiora viscera tam profundè demersum & abditum, ut diligentiore cura indagaretur, labore majore erueretur & usibus humanis accommodaretur. In hoc equidem producendo ut natura subterranea quasi summum apicem suæ perfectionis ostēdit; ita in eodem conquirendo appetitus humanus omnes nervos intendit, ingenium corpusque exercet, ne frustra generatum existimetur nec segniter in cunabulis suis delitescat. Hic est ille Circulus Physicus, quem si natura circumgyratione sui absolverit, merito quiescit; cum post motum quies apperatur ab omnibus: De qua loquendi ratione si quisquam dubitet, nodum, quod ajunt, in scyrpo querens, huic hoc capitulo, quoad titulum libri, satisfaciam. Quod Pythagoras de Deo summo & optimo analogicè dixit, eum esse instar circuli, cujus circumferentia sit ubique, centrum verò nusquam; id nos suo modo de auro dictum putamus, illud esse Circulum, cujus centrum fit circumferentiæ innatum, hoc est, homogeneam substantiam existere, cujus millesima & interior pars fit formalis & agens, reliquæ materiales & formata. Ex

Aurum,
qualis circulus.
Cir aurum:
circulus dicitur i ra-
tio.

materia enim forma, & ex circumferentia centrum seu
 concentricas lineas, ducuntur, tanquam ex matrice fœ-
 tus. Rectè itaque in hoc Circulo physico centrale pun-
 ctum ex superficie attenuata profluxisse dicitur, & non
 vice versa ex puncto lineam, ex linea superficiem, & ex
 superficie corpus, ut Mathematici volunt. Ut enim
 materia multiplex, ita superficies. Centrum verò sim-
 plex, ita forma: Ex superficie & centro Circulus: Ex
 materia & forma corpus physicum componitur: Di-
 versitas in parallelis apparet vix ulla. Si verò secundum
 prius & posterius consideremus utrumque, & forma &
 centrum antecedunt, ut dignitate sic tempore, mate-
 riam & superficiem notandam. Etsi enim animo con-
 cipiatur, materiam extitisse ante formam, & matricem
 ante suum fœtum, tamen cum illa sine veste nunquam
 videatur rudis & nuda, quin Idea quædam instar exi-
 gui puncti formalis introducta sit, hinc Centrum seu
 formam (quæ est sulfur rubeum & coagulatum) in hoc
 Circulo, Auro, præparasse materiæ Mercuriali, tan-
 quam superficiem, suam essentiam puram & denomina-
 tionem dedisse, verissimè statuimus. Nam materia om-
 nis, ut fœmina, per se frigida, & ad generationem ine-
 pta est, nisi excitetur calore & motu suæ formæ, tan-
 quam agentis masculi; à quo ut initium generationis
 capit, sic perfectionem & finem nanciscitur. Adhæc
 Circulum Aurum diximus, quia ut in rotario opere
 textorum observamus, stamina ex centro duci recta, su-
 per quæ subtegmina circumgyrantur contiguè, donec
 sphærica figura quasi perfecta introducta sit, sic in auro
 forma ipsi materiæ ex materiæ sinu simul semelque in-
 tertextitur, hoc modo, ut quo magis illa excrescat, hæc
 minuatur, compositumque naturale numeris suis abso-
 lutius

lutius fiat. Si quoque corporibus à natura productio 3. *Ratio.*
 propria figura ex Geometria addicanda sit, ut igni Py-
 ramidalis, aquæ globosa, & reliquis sua, imprimis Auro
 Circularis conveniet, sive liquefactam ejus substantiam
 suis terminis se continentem respicias, sive homoge-
 neitatem puræ essentia, quæ angulis quibuscunque he-
 terogeneitatis carens, in se ipsam redit purissima & con-
 stans, nullis elementorum injuriis obnoxia aut subje-
 cta: Ex figuris enim omnibus, ut Circulus est capacissi-
 mus, simplicissimus & ab injuriis obstaculorum maxi-
 mè immunis, ita & Aurum inter naturalia corpora o-
 mnia plurimum habet materia, atque hinc ponderis,
 minimumque sæcum aut superfluitatum, unde simpli-
 cissimum & quasi incorruptibile existit. An non hic est 4. *Ratio.*
 ille Circulus rotundus, ex masculino & fœmina constans
 ex quo triangulum, atque hinc quadrangulum extra-
 hendum, quod in circulum iterum reducendum est, si
 auctori Rosarii credimus? An non hujusce circuli dupli-
 catio intelligatur à Philosopho Zachario, qui eam à
 Principe Gallia se accepisse testatur? Quid multis? Hoc
 est circulatorium opus à magno illo cursore mundi, So-
 le, multis millibus circumgyrationibus factum & pro-
 ductum. Dum enim Heros ille, tanquam gigas exul-
 tans, ab ortu exurgit, & in occasum properans demergi-
 tur, ut iterum ab ortu redeat continue, has circulatione-
 nes causatur, inque materia splendida argenti vivi, vel-
 ut in speculo, ideas relinquit, ut humanâ industriâ au-
 rum inquiratur, ab adherentibus segregetur, igne, a-
 qua examinetur, & in usum DEO Creatori placentem
 transferatur. Hic est circulus à natura ipsa circumscri-
 ptus, non imaginatione Mathematica, sed reali & Phy-
 sico ductu delineatus, ad quem collimant omnes res
 humanae,

*Aurum cir-
 culatorium
 opus Solis.*

*Aurum cir-
 culus mathe-
 m.*

humana, tanquam sagittæ ad umbonem & metam. Hæc est linea in se reducta (tanquam anguis capite caudam propriamprehendens) ex qua summus ille & æternus pictor & fictor, DEUS (ut olim Apelles Cous & Durerus Noricus ex linea & circulo) propriè agnoscitur, etiam si alia documenta non occurrerent. Hoc est lutum splendidum rota & manu maximi illius & omnipotentis figuli subactum formatumque in substantiam pulcherrimam, in qua radii solares congregantur & elucet, haud dubii testes illius æthericæ claritatis & lucis, in terrestri materia detentæ & portatæ. Imò hæc est unica Promethei ferula, qua hausit & deduxit ignem cœlestem ad mortales, nimis ob hoc donum ingratos: quam si quis ob ingratitudinem innatam, animi ve vecordiam non agnoscat, cum pueris ad ferulam mittendus est.

Aurum lucidum.

Aurum Promethei ferula.

CAP. II.

In aureo circulo esse quadraturam quatuor qualitatum, hoc est, equationem factam.

AURUM circuli instar se habere, succinè demonstravimus, nunc quadraturam in eo subjiciemus; de qua, cum plurimi Problemata & exercitationes Geometricas ediderint, nos actum agere videremur, si eandem in Palæstram descendentes eadem de iisdem occineremus, hoc est, surdis fabulam narraremus. Quocirca tam subtilia fila retexenda nobis non sumimus, utpote, quæ fortè plus laboris, quàm lucris, plus subtilitatis, quàm doctrinæ utilis habitura sint, ac legentem rariorem, intelligentem verò rarissimum invenirent; sed longè

gè alio sensu & captu ea damus & accipimus. In auro Ita auro quæ
dratio
itaque dicimus, tanquam in circulo à natura delineato,
quadracionem quandam exactissimam factam esse,
quod Aristoteles (ut supra meminimus) nec dum sci-
tum, at scibile, asseruit. Nullum est dubium, quin pleri-
que hoc de Mathematica æquatione intelligant, quo-
modo nimirum area circuli dati in aream quadratam il-
liæquali capacitate correspondentem, secundum artis
axiomata vera reducatur, licet potius Aristoteles Phy-
ficas & concretas, quàm abstractas quantitates tracta-
rit, tamen nos pro instituti ratione de longè alia inter-
pretamur, quæ ut facta est per naturam, ita cum à pau-
cissimis scita sit, pro non facta vel impossibili habeatur.
Natura, *inquam*, dum circumgyrauit aureum circulum,
in ipso motu qualitates quatuor in eo æquavit, hoc est,
homogeneam illam simplicitatem in sese redeuntem
quadravit, sive in quadrangulum duxit æquilaterum,
hac ratione, ut contraria à contrariis & hostes ab hosti-
bus æternis quasi vinculis colligentur, & invicem tene-
antur. Ut enim quadratus ille proverbio dicitur, qui se-
per sibi similis in adversis & lætis, ita quadratura qua-
litarum, æquatio est, cui nihil, à quo lædatur vel effe-
ratur, contingere potest. Verùm cum non cujusvis sit
imaginari hanc æquationem in materiata abstrusa &
ab oculis hominum, dum actio illa peragitur, remotâ,
eam, prout possumus, rationali considerandam subji-
ciemus. Primò ex naturæ thesauris abditis, in terræ vi-
sceribus fumosa substantia argenti vivi liquidi, nec dum Quadratio
in auro quo-
modo fiat
naturalis-
ter.
congelati, calore subterraneo, qui locis centro propio-
ribus fortior esse dicitur, rarefacta ascendit, quæ in sua
propria natura frigida & humida existens, dum alteri
vapori calido & sicco seu sulfureo, mutuo complexu
C conjun-

cōjungitur, continuo calore circumeunte ab hoc sulfure aliqua qualitas calida & sicca illi argēto vivo comunicatur, quæ primum ad sensum non perceptibilis, post successu temporis accrescit. Exempli gratia: Habeantur in vase magno, tempore brumali frigidissimo, aquæ fluvialis centies mille centenaria pondera, quæ eò usque reducenda sunt, ut nec frigida nec fervida, sed tepida & temperatissima ad sensum videatur aqua, & quasi ad æquationem qualitatum (licet momentaneam; & non constantem) reducatur : Exiguo calore aliquantulum aquæ ejusdem incalescat, nempe vincti quatuor horis, ad drachmam unam, quæ deinde mixta cum tanta aquæ frigidissimæ mole ne tantillum in ea alterat ad sensum, licet (dato eo, quod in illa aqua calidæ qualitates introductæ semper permaneant intensæ, nec evanescant) ad rationem quid, sed valde exiguum. Hoc pacto annuo spatio, 365: drachmæ, seu libræ 2. & drachmæ 109. calidæ aquæ perficiuntur, hoc est mille annis, 2000. libræ & amplius. Cum verò una drachma aquæ calidæ mille drachmas aquæ frigidæ ad temperiem redigere præsupponatur, patet mille annis, 2000000. libras aquæ frigidæ contemperari, quæ summa saltem quinta pars est aquæ frigidæ præsuppositæ, à qua si quatuor partes separentur, quinta remanens erit 2000000. librarum aquatarum seu tepēfactarum, in quibus saltem millesima pars, ut dictum, est calida & sicca, nempe 2000. libræ: Eundem ad modum in mineris subterraneis suâ naturâ frigidis & humidis; quoad argentum vivum. (quoad sulfur verò teri estre & comburens admixtum diversimodè & accidentaliter calidis) calor aliquas exiguas particulas vincit, coagulat, sibi quæ assimilat, hoc est, calidas & siccas reddit, quæ si per ignis vehe-

mentiam

mentiam inde separentur, combibunt, millenas sui de argento vivo frigido & humido, easque æquando qualitatibus quatuor in aurum reducunt. Quæ operatio eò usque continuatur, donec totum per partes suas perficiatur, quod contingit fortè mille annorum spatio. Hic est Tetragonus in se reductus sive cubus Physicus, cujus radix est quaternio, corpus verò 64. Ex quaque enim qualitate oportet esse sedecim particulas in unoquoque latere, si æqualitas supervenire debeat; quòd si plures aut pauciores fuerint, anticipatio continget, in qualitatibus quibusdam. Hæc est aureola illa Domus ex quatuor angulis confecta, ex quibus frunus aliquis deficiat, ut corruat, necessum est. Hic est Circulus ille bis sectus, nempe in quatuor angulos rectos, quorum si unus obtusior aut acutior altero fuerit, perpendicularis proportio in omnibus interrumpitur. Hæc est phalanx illa quadrata, quæ cum æquilatera sit, inter figuras omnes fortissimè quemcunque impetum expectat. Si enim ab Oriente hostis ingruat, ab Occasu illi resistitur, si ab occasu, ab oriente, & sic de aliis lateribus dicendum, quorum unum alteri æqualiter manum impertit, & stipando subvenit. Nec verò timendum, quod in eminentiis ejus vis fiat, cum hæc quadratura in Circulo concludatur, qui ab omni injuria, ut dictum, immunis est: Hoc vallum existit & hic murus, non aheneus seu corruptibilis aquis, ignibus, sed aureus, quo acies illa quadrilatera cingitur; nequam à Vulcano, Neptuno, Jove aut Plutone cladem experiatur unquam.

*Tetragonus
Aureus.*

*Domus
aureola.*

*Circulus
bis sectus.*

*Phalanx
quadrata.*

*Murus
aureus.*

CAP. III.

In hoc aureo circulo, tanquam figura naturæ munitissima, esse dotes uberrimas reconditas, quæ non cuilibet obvia, nisi circumspetto rerum æstimatori, occurrunt.

AT quid causæ est, inquires, quod aurum adeò compactum, & à natura communitum sit, an hoc factum frustra, an ut otiosorum speculationes aut lusus saltem exerceret? De Semiramidis sepulchro legimus, quod inscriptionem hujusmodi habuerit: *Tu QUICUNQUE Regum thesauros divitarum inexhaustos appetis, intra me, quod sufficiat, invenies*: Hoc cum nullus Regum præcedentium religionis causâ aperire auderet, Cyrus auri desiderio flagrans animum sibi addidit, ut scrutaretur, quid intus lateret: Verùm ibi nihil invenit præter ossa putrida & hæc verba: *Nisi pessimus esses omnium viventium, non mortuis requiem negares, eorum claustrâ inquirendo, ut auro potireris, quod hic non reperis, nisi dedecus tui generis*. Non ita se rem habere cum auro existimandum est, tanquam Creator illud tam arctè concluderit, ut avertat curiosos ab ejus inspectione solummodo absque causa; imò potius idè abscondit, ut aperiat & perlustretur. Quæ enim pulchra & optima sunt, nunquam natura vilescere voluit, aut ante pedes jace-
re, sed *semper sudorem ante virtutem posuerunt Dii immortales*, ut Hesiodus inquit: *Quæ rara, cara, & τὰ καλά, δύσκολα*: Castanæe nucez, amygdala & ferè omnes fructus meliores vel duris putaminibus teguntur, vel spinis armantur acutis, aut quocunque alio modo, ne omnium
libidi-

libidini pateant, defenduntur: Sic res preciosæ & thesauri gazophylacio, claustris & arcis servantur, vulgares verò ipsi populo prostant, nec absconduntur unquam: Hinc non frustra Aurum sapientiores ita seratum aut conclusum autumant, sed id insigniores virtutes, præter colorem visibilem, in essentiæ suæ latibulis abditas habere, quas indignos scire aut acquirere non deceat: Alexander Magnus scrinium Darii preciosissimum rei preciosissimæ, Iliadi nempe Homericæ conservandæ deputavit, ostendens, quò continens seu tegumen sit carioris precii, eò contentum seu inclusum illo longè sibi carius & rarius videri: Ita & de auro iudicandum, quoad faciem externam, quæ cum sit pulchra & munita, oportet medullam ejus seu formam seu essentiam esse longè majoris virtutis & dignitatis: Principes uxores & filias sibi carissimas an non in munitioribus castellis servant? Nec venena in aurea pyxidè, sed alexipharmaca & Bezoardica recondi debent, ne opium pro apio ministretur ignaris. Injuriosi itaque erga Deum, ne dicam, blasphemii, existimandi sunt, qui putant, aurum saltem propter externas qualitates omnibus aliis rebus præpositum esse ab eo, tanquam luderet, cum humano genere, cui splendida in colore, virtute autem inania & frivola, æstimanda suppeditasset & præscripsisset. An verò censent, fortuitò gentes omnes in auri precium conspirasse, absque Dei singulari nutu & providentia? Quod si sic, ut Epicuræi, longè à scopo aberrant. Socrates juvenem de facie pulchrum, sed elinguem & malis moribus videns, *Eecce, inquit, plumbum gladium in aurea vagina*: Alii Philosophi, inter quos Alphonfus sapientissimus, Reges ornatu & fastu graves, doctrinâ levissimos & vacuos, a sinos coronatos, arietes

Aurum ex Dei providentia constitutum rerum precium.

aureo vellere, simias purpuratas vocârunt, innuentes animinum, qui potior pars est hominis, corporis nitori respondere debere, & Regem commendari à benè regendo populum, quod à doctrina & animi culturâ provenit: Sic aurum, irritamentum malorum, dulcè venenum & pondus terræ dixerimus solùm, nisi vires alias sub cortice tegat, ob quas adeò gratum homini esse debeat. Naturæ instinctu parva animalcula ad objecta sibi gratissima moventur, an solus homo ad noxia virtute crassa? An ideo recondit aurum, quia alii hoc faciunt, nempe ob necessitatem? Sic opinor sanè: At cur alii hoc faciunt? An cœco ductu & tacito solo consensu? Ita quidam respondent: Quod si verum, omnes humanæ res à casu inani, nullo Dei consilio, gubernarentur, quod absit statuere. Aurum enim exterius splendidum, cujus nulla esset interior virtus, tanquam pueri citra & conchas, in precio haberent: Admirarentur illud, cujus nullus esset usus, nulla vis, nisi habendi sui desiderium apud cunctos relinquere, & ut habeatur, ad mores perverfos incendere, quemadmodum Poëta canit:

Quid non mortalia pectora cogis

Auri sacra fames?

Sed abusus non tollit rei dignitatem & verum usum. Aurum ergo, ut cætera omnia, non esse datum homini in damnum, veluti Pandoram, à Deo statuimus, tanquam multorum malorum causam, sed potius quasi scrinium immensarum virtutum & bonorum, quod ab ipsa natura clausum adeò & munitum est, ne ad dotes in eo reconditas indigni, & cerdones penetrarent, at solummodo docti, industrii & prudentes, quibus solis hæc scripta volumus, aliis, quibus ut suis amaracinum internecinum, oletum gratissimum videtur, ut suo se oblectent genio, permittimus.

CAP. IV.

*Aurum,
nisi vires
abscondat,
quid.*

*Aurum
scrinium
virtutum.*

CAP. IV.

*Aurum, quasi Solem terrenum à quibusdam dictum,
esse centrum omnium humanarum actionum, ve-
luti cœlestis planetarum.*

NON veremur judicia illorum, qui legentes vel au-
dientes has nostras pagellas pro auri dignitate scri-
ptas, exclamabunt, ut quidam de Hercule;

Quis laudabile non putet, aut fastidiat aurum?

Annon ut:

*Laudibus arguitur vini vinosus Homerus,
sic tu hirudo & sititor auri, quod occinis ad ravim usq;?*
Verùm his respondemus: Quod humanū sit nos homi-
nes, inter alios degentes, pati & fateri, sed ita sitire, ut
non pro morbo, sed grato appetitu hunc affectum a-
gnoscamus: Quod si bonum est per se aurum, & virtutes
sibi inditas habet, quid ni appetendum sit? Aristote-
teles rogatus, cur pulchra adeo essent appetibilia, hanc
quæstionem cœci esse respondit; quia scilicet oculi pro-
ditores sunt pulchri, id quæ imaginationi, hæc cordi, ob-
ferunt. Hinc Alexander Magnus, ejusdem discipulus,
Persicas puellas vocabat dolores oculorum. Sumus i-
gitur inter bonorum appetentes; non sitibundos Eu-
cliones aut Ictericos, ob auri desiderium extremè labo-
rantes, de quibus dicitur:

Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ:

Et,

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Si bonum est aurum; propter aliud, nempe necessita-
tè & usum externum solummodo, quis, nisi Cynicus,

Diogenes
Cynicus

ab

*Crates
Thebanus.*

ab eo tum quoque abhorreat? Quis oblatum honestè repudiet, aut benè partum in mare abjiciat? Fuit olim illa mens quibusdam, at rarissimis, qui ob hanc quoque superbiam, quod aurum, superbire alios faciens, spreverint, in ore sunt omnium & admiratione: Nobis hac ætate aurea non licet aurum non appetere, quoad necessitas præscribit; Immodicam ejus Bulimiam aliis relinquimus.

*Aurum
quia bonum
prædicandum.*

At si inter bona, & ex bonis non minimum, imò preciosissimum, cur non prædicetur, cur non dignis laudibus efferatur & celebretur? Cum sunt, qui quisquillas & apertè mala panegyricè dixerint. Circulum esse aurum, cui quadrangulum à natura insit demonstravimus, nunc idem Centrum omnium ferè terrestrium innuimus. Ut enim Terra hæc quanta, quanta, est Centrum Universi, primique Mobilis, & Sol cælestis, tanquam Lampas diurna circa hanc in Circulum ducitur, nihilominus ipse existens cæterorum Planetarum norma Centralis, sit aurum in sua natura circulare Centrum invenitur rerum in mundo prostantium: Excipimus semper Divina, quibus virtutem, eruditionem & honorem adjungimus, in auri censum non cadentia, nisi pessimo exemplo. Centrum communi vocabulo dicitur id punctum, à quo diametrales lineæ ductæ sunt æquales, in peripheriam terminatæ: Ita ab auro res precio & æstimationi subjacentes æqualiter distant, hoc est, Geometrica proportione, vel, si mavis, Arithmetica omnes ab uno auro determinantur, earumque valor & æstimatio ponderatur. Hæc est Polycleti Regula, quæ Reipub. singula definiuntur, quæ meum à tuo discernitur, & cuilibet meta vivendi præscribitur: Aurum in medio ponitur, circa quod omnes laborant homines, Reges, Principes, Nobiles, Ignobiles, Cives, Rustici. Opifices

*Aurum
centrum
terre-
strium.*

*Centrum
quid.*

*Aurum cur
centrum
dictum.*

*Aurum
Polycleti
Regula.*

*Aurum in
medio o-
mnium.*

Opifices

pifices, literati, illiterati, & denique quotquot in mundo degunt Quod si ita est, an non Centrum est omnium? An non multi operantur, student, loquuntur, silent pro auro obtinendo? Respice bella, navigationes, mercaturas, tot inventa subtilia, quibus Orbis ferè totus præoccupatur, an non pro auro fiant? In Oceanum sermonis immensi lapsus dici possem, unde vix unquam emergar, si commoditatem & necessitatem auri infinitam evolvere conarer: Non ignis aut aquæ major usus est, quàm auri in hac mortali vita, licet hæc in primo statu simplicissimis naturæ donis contenta fuisset, nec auro indignisset, cæteris paribus: Nunc aliter se res habet, cum patrium imperium à Nimrodi, venatoris coram Domino, ætate celsarit, regesque terræ præesse populis ceperint; jura & leges, crescente hominum malitiâ, instituta, sepes, muri, tecta, limites agrorum & fines regionum positi, æs cufum, argentum signatum, aurum precia bilium precium unum habitum sit: Paucissima ex multis inuisse sufficiat. Nullum itaque dubium est, solem hunc terrenum prælucere aliis quibuscunque rebus, ut sol planetis: Hi à sole, tanquam rege, lumen omne recipiunt, cui vicariam operam præstant assurgendo vel motus variatione sese accomodando, dum in apogæo tardi, in perigæo celeres, nunc retrogradi, nunc directi apparent: Sic ab auro cæteræ res valorem & sui precium consequuntur, quæ vicissim illi cedunt in honore, durabilitate & virtute: In honore, quia in regum coronis & sceptris gestatur, in poculis & patinis usurpatur, in cathenis & vestibus visitur: In duratione quoniam cæteræ res in chaos Elementorum citò redeunt, aurum verò nunquam, nisi fortè tardissimè: In virtute, quia & Medici Hippocratici ipsi summas vires

*Aurum
sol terra.*

D   affcri-

asscribunt, propter quas suis medicinis foliatum aurum
immiscent & ægris propinant.

CAP. V.

*Quod causa præcipua; cur mensura mensurabilium &
precium preciablem sit aurum, in ternis proprie-
tatibus existant; primò in externis accidentibus,
colore, puritate, splendore, extensione, pondere so-
no & innoxia qualitate.*

AURUM cæteris terrestribus prævalere cum non
longa probatione egeat; testantibus id, singulis
mundi angulis, huic ad fastidium inculcando superfe-
debimus, ac potius causas, cur ita sit, rimabimur, quas li-
cet diligentissimè Franciscus Picus Comes Mirandula-
nus, Philosophus acerrimus indagârit, cum tamen alio
respectu id fecerit, easdem nostræ Minervæ propone-
mus. Ex ternis itaque fontibus seu proprietatibus auri
eas emergere statuimus: Primò ex iis, quæ sensui exter-
no innotescunt; ut visui, colore, puritate, splendore. Co-
lor in auro non pallidus est (ut quidam, ideo pallere re-
spondit, quia multos insidiatores sui patitur) sed Citri-
nus, qui ex rubeo & albo, mixtis inter se proportionabi-
liter generatur; utpote medius inter extremas, nigrû &
album. Hic enim ut nimis dispergit visivam virtutem
& ille in arctum contrahit, sic Citrinus color oculorum
aciem; quemadmodum & viridis, reficit, in mediocri-
tate conservat & delectat. Aurum rubeum dicitur à
formali vel colorante & potissima ejus parte rubea, quæ
dum

*Aurum
cur pre-
cium re-
rum.*

*Auri pro-
prietates
externæ
gratia
visui,
Color.*

*Aurum
rubeum
dicitur
a
formali
vel
colorante.*

dum per cancellos albos pellucet, Citrina videtur; *Cur Citri-*
 quemadmodum in virginum malis albissimis, dum san-^{num sit.}
 guis trasparet, pudoricolor cernitur. Hæc est Rosapur-
 purea inter spinas, Veneris sanguine & lepore tincta,
 quæ non animadvertitur, nisi à sciencie inter colores dis-
 cernere. Tinctores ex albo flavuum herbis suis effi-
 ciunt, ex flavo Citrinum leviter superveniente rubedi-
 ne, ne quid de reliquis adjiciam. Fusores metallorum
 cuprum rubei coloris in flavuum latonem mixtione
 cum tutia subalba vel fumo metallorum alborum pro-
 movent. Unde manifestè patet, ex rubeo & albo Ci-
 trinum emergere; qui color auro proprius est, & ex ru-
 bea albaque ejus substantia, unita, componitur. Quem-
 admodum enim aquæ rubeæ & albæ simul confluen-
 tes, medii coloris aquam reddunt, ita magis cocta in au-
 ro pars cum crudiori mixta, eam tingit, & vice versâ à
 tincta diluitur. Etsi verò non omnis venustas à colore
 petatur, nec quod pulchrum, mox virtuosum existime-
 tur, tamen quia *gratior est pulchro veniens è corpore virtus,*
 eò acceptabilior est hæc inter metalla species, quò co-
 lore est speciosior. Ut enim quilibet talis præsumitur,
 qualem se hominum oculis, extrinsecus ornatus, infert,
 ita aurum à pulchro & grato suo colore apud vulgum
 primam commendationem meruit, hæc præsupposita
 ratiocinatione, sub tam pulchra veste corpus præclaræ
 indolis latere, aut in domo tam honesta Dominum sin-
 gulari gravitate præditum habitare. Quæ de colore au-
 ri dicta sunt, eadem de puritate & splendore ejusdem
 accipienda veniunt. Puritas seu homogeneous ^{Puritas.}
 essentia simplicitatem arguit, quæ quò major est, eò ad Cir-
 culum, æternitatis symbolum, sive punctum indivisibi-
 le propinquius accedit. Animalia & vegetabilia ex par-

tibus heterogeneis & organicis constant, ideoque morti obnoxia sunt; Elementa verò ipsa, quia ad simplicitatem magis tendunt, licet non secundum partes, tamen secundum totum, permanent. His adfinia sunt ex Elementis composita puris, multiplici mixtione interveniente, qualia sunt inter metalla, perfectiora dicta. In his fortior compositio, & per minima mixtio effecit vinculum Elementorum gravium & levium arctissimum, quod vix solubile sit humanis viribus aut tēporū injuriis. Puritas verò in auro prævalet magis, quam in reliquis metallis, quia hoc magis calore coctū, coctione purgatū, purificatione consolidatum, & totum aurum merum factum est. In lacte tres sunt substantiæ separabiles, quæ à se invicē differunt colore & cōsistentia, serosa, butyrosa & caseosa: sic in vino, sanguine & aliis liquoribus videre licet. At in auro quamvis sint binæ essentiæ à natura conjunctæ, tamen utriusque eadem est denominatio, puritas & homogeneitas, eadem radix, basis & origo, nempe Mercurialis; quæ una est ex causis, cur nulla separatio fiat in auro partium, sive igne, sive aqua torqueatur. *Splendor.* Splendor ab aquea & clara substantia terræ homogeneæ incorporata provenit, qui ideo major est in auro quam in cæteris metallis, quia aqua lavit in hoc magis suam terram, eamque penetravit & sibi univit. Proprium enim aquæ est splendere, ut ignis fulgere & rutilare: Utrumque in auro conspicitur. Dum enim splendet, rutilat & fulget, instar stellarum in nocte micantium: Utque splendor Soli cœlesti proprius est, indeque communicatur Lunæ & cæteris cœli facibus, sic & terrestri, hoc est, auro; quod cum aqua & igne, nec non aëre & terra proportionaliter temperatum sit, hinc splendidum fulgorem noctu diuque oculos humano perstrin-

perstringentem de se projicit. Quod præter ipsam experientiam testatur Hermes cap. 7. tractatum 7. Ideo, inquit, *Philosophi ipsum prætulērunt & magnificârunt, dicentes, Aurum hic haberi in corporibus sicut Sol in stellis sub lumine est splendidior.* Et Geber in Summa lib. 2. cap. 5. *Quod verò aurum clarum & mundam ipsius (argenti vivi) substantiam habuit, per splendorem ejus fulgorem & radiantem manifestatur non solum in die, verùm etiam nocte.* Præterea tam tactu, quàm visu Auri incredibilis extensio seu dilatatio & pondus explorantur, in quibus proprietatibus cum longè superet omnia alia metalla, videntur illæ essentiam auri magis exprimere, hominibusque gratum facere. Tantū enim unicâ unciâ auri deaurari, quantū vix denis argenti argentetur, referunt illi, qui experti sunt, ob summam ejus substantiæ subtilitatem & concoctionem, quæ in argento non tanta occurrit, quippe crudiori & crassiori corpore, in quo non tanta & tam diutina, quàm in illo, elementorum attenuatio & commixtio facta fuit; quod patet in uvis immaturis, quarum succus refrigerat, astringit, in crassat & repellit, cum vinum depuratū ex iisdem maturis contrà calefaciat, aperiat, attenuet & discutiat. In hoc enim spiritus ille ætherius maturatione & calore Solis satis elaboratus, circulatus & perfectus est, qui omnium vini operationum author existit; in illis nequaquam. Simili modo in auro sulfur est rubeum, maturum, diutissimè excoctum, ideoque partium tenuissimarum & quasi ætheriarum, unde omnis ejus extensio, dilatatio, penetrabilitas & foliatio contingit; In argento verò sulfur album & non satis coctum invenitur. De ponderis auri quoque experimentato:

Tactui,
Extensio.

Ponder.

men fila diverforum metallorum trahantur, ejusdem crassitudinis & longitudinis, Aureum sit in pondere decimaſtico granorum 72. argenteum 36. totidem plumbeum, ſtanneū 25. cupreum 30. ferreum 27. chalybeū 28. ſi Claveo debetur fides; Quamvis Erkerus auri argentiſque in pondere proportionem paulò aliter obſervarit.

3. *Notabile ſcitu digniſſimum.* Ubi notabile quid jam dictus Erkerus, Cæſareæ Majeſtatis per Bohemiæ regnum metallorum ſcrutator ſeu Docimaſtes acerrimus, adjicit; nempe nullum aurum à natura vel arte depuratum inveniri, aut adeo depurari poſſe per ignes, aquas aut alia criteria, quin ſemper tantillum de argento, naturaliter ipſi immixto, apud ſe retineat. Idem de ipſo argento teſtatur, vix immuni omni ex parte reddendo à plumbo, quomodocunque examinetur vel probetur. Quibus accinit hoc axioma, ab experientia deductum, quod omnis minera plumbi vel etiam alterius imperfecti metalli ſemper granum, tanquam Embrionem, argenti in viſceribus ſuis abſcondat, ſive hoc ſit operæ pretium, ut ſeparetur ſive non. Et ſic, quod minera argenti quælibet aliquantulum aurea proliſ foveat & retineat, quicquid oſores doctrinæ metallicæ contra inutiliſſimè diſputent. Ubi & hoc ipſius naturæ placitum & omnium in metallicis locis ſeu fodiſnis expertorum, ut apparet, Paradoxon, imò veriſſimum dogma, aſcribemus atteſtante Reverèdo & Doctiſſimo Viro M. Johanne Matheſio vallis Joachimicæ (ubi ſeſquimille, & amplius metallicos operarios noctu diuque occupatiſſimos per tot annos; circiter 100. huc uſque vixiſſe conſtat, ex quorum conſenſu & relatu ſuam hanc auſit doctrinam) divini verbi olim miniſtro, in Sarepta ſua de metallis, eorumque ortu diſertiſſimè, licet Germanicè, editâ, nempe non ſolùm metalla omnia

omnia ex argento vivo & sulfure orta esse & oriri, sed quoque adhuc in visceribus terræ & mineris suis crescere, hoc est, suo modo vegetare, augeri & fieri mixtione & concoctione naturali, quemadmodum supra terram creaturæ aliæ, nec simul & semel esse creata & facta ab initio; imò benedictionis divinæ verbum; *Crescite, & multiplicamini*, his quoque mutis & latentibus creaturis à DEO dictum. Adhæc, quod amplius est, eadem ex imperfectis perfectâ fieri gradatim & usq; ad acmen provehi, ad quam cum pervenerint, accedente calore immodico; absumi, comburi & imminui; atque sic ætates suas diversas, infantiam, adolescentiam, maturam & senilem experiri. Quæ, si ita sunt, quemadmodum dictus Vir Reverendus (à Chymicis aliàs prorsus abhorrens, ne quid in illorum gratiam retulisse existimetur) multis argumentis & experimentis demonstrat (quæ suo videantur apud ipsum loco) taceant alii, qui hanc in metallis potentiam negant; exhibant & explodunt, utpote ingrati erga benignam matrem, Naturam DEI opificis ministram ejusque scrutatores iniquissimi rerum censores; quibus & hoc obiter enodandum relinquo, si metalla in se invicem non sint natura vel arte mutabilia, ut causam exponant, jam partim dictorum octo notabilium, & partim dicendorum; Cur metalla omnia perfecta & imperfecta in argentum vivum currens reduci queant; quod ad eò vulgatum est, ut dubitationem nullam admittat; Cur ferrum in chalybem, & utrumque in cuprum transeat, non solùm per aquas, naturales in fodinis Zepusienibus, Goslariensibus (ut oculatus testis adfirmare possum) & aliis, sed etiam artificiales vitrioli communis solutivas; Ubi, ne quis ex vitriolo, cupri atomos seu semina in ferro corrosivo congregante, id accidere:

cidere opinetur, ut Gùlbertus & alii cavillantur, notandum, quod hoc & à natura & arte refutetur hoc modo: A natura, ut ante dictus Erkerus obseruavit; quia in Cuticensibus fodinis, ferrei clavi lignis infixi, ibique per aliquot annos retenti, in merum & verum cuprum, integrâ suâ substantiâ transmutati sint. Ab arte; pro ut alii experimentati sunt; absque vitriolo, solo oleo sulphuris per campanam facto, cum duplo aquæ fontanæ commixto, cui chalybis vel ferri laminas tenuissimas sæpè ignitas & restinctas in aqua frigida, incoquendas per sex horas lento igne, tradunt; unde vitriolo viridi post refrigerationem vasis collecto, inque aqua communi cum aliis laminis chalybis, bullito, nitellas æris, igne propriè reducendas, apparituras. Gravissimum verò pondus in auro efficiunt elementa terrestria, in copia excedentia, ut & aquea, ab æreis & igneis in virtute prævalentibus per minima penetrata, consolidata & repleta, ut nulli pori æri relictis sint, ita ut quidam statuunt, in eo esse octuplum terræ, quadruplum aquæ, duplum aëris & simplum ignis, quoad substantias elementorum; quoad virtutes verò & qualitates, unam particulam ignis in efficacia correspondere denis aëris, centenis aquæ, millenis terræ; & quibus omnibus mixtis & remixtis anaticâ proportionē seu æquationē auri produci. Quorum omnium, ne nos ipsi authores videamur, plurima testimonia adducere liceret, si opus esset, & ratio scripti exigere. Verùm cum per sese pateant, nec ab ullo, nisi ignaro, in dubium revocari possint, aliis præteritis, Bernhardi Comitæ, Philosophi practici & experti (cui non minus, quàm alteri, in sua arte, artificii fides adhibenda est ab inexpertis) hac de re autoritatem proferemus, qui in epistola physica sua ad Thomam de Bononia;

11.
Nota bene.

12.

*Experimentum ali-
um ali-
um.*

*In auro cur
pondus gra-
uissimum.*

nonia; In auro est, inquit, multò magis de elemento graviore
 & passiviori, materia scilicet, & non qualitate, quam de leviori
 & activiori, id est, quantitate. In eo major est terra quantitas,
 quàm aqua, & major quantitas aqua, quàm aëris, & major aë-
 ris, quàm ignis. Propterea omnium metallorum est gravissi-
 mum. In hac tamen inaequali proportione quantitas est equalis
 & anatica proportio qualitatum calidi, sicci, humidi & frigidi;
 quia quodlibet horum est in auro, ut jam prius dictum est. Cu-
 jus causa ponderis est permanentia soliditatis terra & aqua &
 solutio aqua homogenea cum terra; quia aqua solvit terram ho-
 mogeneam. Item causa ponderis est intrinseca eorum per mini-
 ma permixtio quia aqua non patitur terram poros habere, tan-
 in auro, quàm in argento vivo, quod aliter est in reliquis metal-
 lis in quorum congelatione propter scoriam à mercuriositate seu
 Mercurii natura rejectam & heterogeneam eisdem metallis
 permixtam, pori insensibiliter fiunt, unde supervenit levitas,
 quae non est aliud, quàm absentia materiae & ejusdem porositas;
 ut gravitas non est aliud, quàm solida appositio materiae. Hæc
 ille. Restat sonus in auro, qui obtusus est & quasi nullus Auditus
 seu mutus propter causas easdem, nempe cum sonus sonus.
 fiat locis concavis, porosus & aëre plenis, ut tympano &
 aliis, & aurum nil concavitatis in se admittat; Ergo &
 ex metallis minus sonorum est, per se considerando;
 si verò cum aliis misceatur, harmoniam seu tinnitum
 non inconcinnum, sed lepidum, causatur. In auro equi-
 dem Apollo cum Musis suis auditur, ex quibus hæc du-
 cunt choreas & saltant ad lymphas fontis Hippocrènes,
 ille canit ad citharam & dictat carmina. A sulfure enim
 aureo & rubeo, utpote igneo, ejus acutus sonus prove-
 nit; A Mercurio, seu aquosis partibus, gravis. De Quali-
 tate innoxia auri dicimus, quod in cibis & potibus pro-
 patinis & poculis Regum & Principum optimè infer-
 viat,

viat, cum illis nec æruginem, nec ferruginem vel plum-
 baginem, aliudve simile, humanis visceribus ingratum
 & noxium, administret, sed contenta edulia & potulen-
 ta tanquam diligentissimus Condus Promus accipiat &
 reddat: Acetosa, succus cibi, limonum in vasis aliis me-
 tallicis potius venena fiunt; quàm Alexiteria adversus
 venena, cum corrodantur ab ipsis vasa, quemadmodum
 & ipsa lapidea & marmorea, in auro verò manent; quæ
 sunt, imò in virtute augentur. Hinc quæ mala à plum-
 beis canalibus & vasis, quibus aqua ducitur & contine-
 tur, in cibis & potibus usurpata sapius, inferuntur, ut
 sunt strumæ gutturis & nodi, auro dicuntur curari; ut pa-
 tet in quibusdam regionibus, ubi pro curatione eorum
 aureus numus patientium collis nudis adaptatur. Ad
 hoc à Regibus medicantibus fit; non Medicis, qui po-
 tius accipiunt, quàm dent aurum, pro mercede. In
 aliis quoque locis, ubi argentum vivum seu inspi-
 ratione seu inunctione corporibus humanis se infi-
 nuaverit: per idem aureum remedium illud educi & ca-
 ptari posse, sunt, qui testantur. Innoxiam verò qualita-
 tem in auro imprimis animadvertimus in ustulationi-
 bus, quæ si fiant cum auro absque fœda exulceratione
 aut erosione, imò absq; indecenti cicatrice perfici, ipso
 usu expertum est, ut in pilorum frontis eradicatione,
 cauteriis quibuscunque & aliis hujusmodi: Undè Avi-
 cenna dicit. 5. cap. 7. *In auro, inquit, sunt natura abscondita,*
que prosunt toxico, aut illi, qui percussus est ferro; & pueris na-
scensibus, si quando natus fuerit, teneat, non timebit Demo-
nem. Et si prægnans mulier biberit, non abortabit. Et dicit. 6.
 cap. 13. *Non patet, quòd lapides, quamvis cariores vendantur*
auro, quòd magis valeant, quàm aurum. Idè enim precium ha-
bent, quia pauci inveniuntur; Et de omnibus rebus hujus seculi:

magis valet aurum, & ita fuit, & erit per omnia secula. Item dicit. i. cap. 2. Et sicut Sol magis valet, dans fortitudinem suam usque ad Saturnum, & deorsum usque ad Lunam, & ita aurum est preciosius omnibus aliis; Et ideò, quia omnes res cælestes sunt mixta cum terrestribus. Hæc Avicenna. Quæ omnia & singula antedicta primam & externam quasi causam præbuerunt hominibus, quòd aurum ita honorârint, pro precio precia bilium assumpserint, & quibuscunque aliis terrestribus anteposuerint, ut Monarcham. Cùmque, quod rarum, carum, & semper cupiamus negata, hinc auro precium augemus, ejusque sitim magis patimur, quàm si ejus copiam, quantam vellemus, in propatulo haberemus, quod tamen per accidens contingere non diffitemur.

CAP. VI.

Secundò, auri prærogativam dependere ab ejus à corruptione immunitate, & quasi perpetuitate contra omnium elementorum injurias, ut ita aternitatis imago corporea habeatur.

QUÆ hæctenus dicta sunt de auri æstimationis causis, vulgo satisfecisse potuerunt, qui saltem exteriora respicit accidentia, inque iis hæret obtutu, ad interiora vix unquam penetrans, quemadmodum pueruli videntes pomum ex ejus colore & sapore non ingrato certi nihil ulterius, cur appetant, animadvertunt. Verùm hæc prudentibus non satis ad palatum fuere, qui essentiam rerum & causas internas acrius scrutantur: Unde nisi quid aliud in auro præ cæteris mundi objectis reperissent, calculum suum alteri naturæ potius,

quàm auro dedissent, in qua nimirum hoc, quod maxime optarent, aut re ipsa, aut imaginè tenus invenirent. Ut autem omni creaturæ, præsertim rationali seu homini, hoc in votis maxime est, ut cum sit, bene sit, nec unquam esse desinat, ita videntes aurum verè unicum in rebus humanis incorruptibile existere, aut longissimæ durationi, quæ proximè ad æternitatem accedit, aptissimum, hoc elegerunt unà cum vulgo consentientes in subjecto, licet sine diverso. Aurum itaque ut pulcherrimum visu, tenuissimum dilatatu, ponderosissimum tactu, rarissimum inventu, saluberrimum usu judicatum, cum æternitatis haud obscuras in se ostendat proprietates, præ aliis, sapientibus arrisit, ut esset corruptibilium norma, terrestrium thesaurus & elementorum compendium. Existimârunt insuper æternum illum Universi Creatorem (qui ex elementorum sinu & capsula omnia corporea sublunaria eduxit) cum individa hominum per se, ut jam vivunt, æterna non creârit, sed per sobolè subsequente eorū corruptioni & elementali dissolutioni consuluerit & subvenerit, voluisse aliquod symbolum & tecmyrion æternitatis post hanc vitam futuræ, cum corpus & anima eodem vinculo societatis quasi postliminio copulabuntur, nobis ob oculos proponere, unde tanquam ex aperto libro ea, *QUÆ JAM NON SUNT, SED ERUNT, QUÆ VERO SUNT ET ESSE DESINUNT*, quotidie disceremus, nempe Aurum corporeum & elementatum à natura factum, non destruendum, quoad terminus mundi adfuerit. Animalia, plantæ & reliqua omnia in hac mundi inferioris machina seu teatro, oriuntur, augentur, diminuuntur, moriuntur, pereunt, & personas suas mutant, imò esse incipiunt & desistunt, pro magni illius Actoris voluntate.

*Aurum
quia quasi
perpetuum
gratum.*

*Aurum
symbolum
æternitatis.*

te. Solum aurum à prologo ad Catastrophen expectat, *Aurum personam personam perpetuam sustinet in scena mundi.* omnes actus perficit, in omnibus scenis currit, nunc Rex, nunc servus, nunc Medicus, miles, agricola, mercator, ut ipso Vertumno aut Protheo plures assumat forma, & habitus. Omnes enim homines seu superioris seu inferioris ordinis hoc uno decorari cupiunt, hoc uno honorari, imò & sexus fœmineus hos sibi datum ad mundum & delicias arbitratur, & quis non sibi vendicat Aurum, ut proprium? Sexcenta sunt artificum genera, quæ id ex suis tenebrosis claustris eruunt, ab admixtis segregant, purificant, fundunt & elaborant. Plures, qui propter id lucrandum & obtinendum, insudant: Causa hæc una est; quia etsi à furibus & prædonibus auferri possit, tamen ab igne & aqua, carie, putredine, tineis & vermibus præservetur, ut tutissimum vitæ humanæ Balsamum & Viaticum, quod in parvo corpore multarum rerum censum contineat, tanquam alter Tydeus, de quo dicitur, quòd parvus mole corporis, magnus virtute mentis extiterit. Si quis ab oriente in occidentem, vel à septentrione in meridiem, aut vice versa tendat, Comes itineris aureus numus aptissimus est; quia nec gravat portantem, sed lætitiâ potius afficit, *Aurum servus fidelissimus.* cum sese captivum pro Domino suo in exteris oris apud barbaros duci patiatur & detineri, ut Dominus liber per mundum migrare possit: qui eidem victum & amictum, equos, quadrigas, arma & gratiam apud cunctos quarit, sese pro pignore sistens creditoribus. Aurum solum non formidat hostes, quia intrepidum, licet ferè omnium insidias patiatur, invictumque permanet, licet vim sentiat. Ignis quidem illud liquefacit, at non destruit; aqua corrodit, at non consumit; Oceanus absorbet, sed in fundo suo abscondit & post revomit. Hoc

unum ridet omnes omnium conatus hostiles, estque
 veluti Cygnus invulnerabilis, à nullo, ne Hercule, sub-
 jugandus. Hæc est Aquila illa geminâ Delphis (ubi A-
 pollo ex auro solido aram, ex Crœsi illius ditissimi dono,
 mille laterum habuit) utrinque versus Ortum & Occa-
 sum ad terrenum orbem circumlineandum emissâ,
 quæ eodem loci revertitur. Aurum solum, ut sapiens,
 quamlibet terram elegit pro patria, cum ubique bene
 se habeat, omnia sua secum portet, nec aliena appetat,
 ipsum ab aliis semper appetitum: In hoc uno æternita-
 tis imago relucet, cum idem tanquam pulcherrimus il-
 le Narcissus sese in fonte aquæ splendidæ contem-
 tur, seipsum deperat amore & à seipso pereat perennis
 ut vivat. A quo enim liquescit, & omnia alia labascunt,
 nempe igne, nutritur solum, ut Salamandra, cum in igne
 creverit, ut Pyrausta, quod de sulfure ejus seu forma ru-
 bea intelligi debet: Cui sanctus Euangelista Johannes
 in Apocalypsi cap. 21. v. 18. assimilari dicit *Urbem sanctam*,
 affirmans, *eam fuisse aurum purum, & similem vitro puro*:
 De quibus verbis Mathesius in Sarepta Conc. 15. *Textus*
equidem Johannes, inquit, videtur non de communi auro,
quod apud nos cognitum est, loqui, sed de novo & singulari quo-
dam auri genere, quod supra pristinam suam nobilitatem &
vim in novo mundo proprietates habiturum sit ad instar cri-
stalli, nec tantum refulsurum, sicut lapis auri vel hyacinthus,
qui tantum auri colorem habet, sed hic etiam ipsum aurum spif-
sum ac defacatum fore & perspectibile. Hæc ille. Quæ simi-
litudo ideo ab auro desumpta videtur, tum quia hujus
forma abstracta à materiali parte instar vitri ruberrimi
& pellucidi appareat, tum quia tota ejus compages
quasi æternis vinculis ligata inter se cohæreat, ideoque
æternæ civitatis, Hierusalem ideam repræsentet: A
 stramine

Aurum Cy-
gnus invul-
nerabilis

In auro æ-
ternitatis
imago.

Æterna ci-
vitas con-
parata au-
ro.

Aramine enim & stipulis, aliisve combustibilibus & facile perituris rebus allegoria desumpta alienissima fuisset, ubi de perpetuo duratura societate aut de cœlestibus sermo est, quæ nihil cum istis adfinitatis aut commercii, cum auro verò plurimum obtinent. Nam ut cœlum, quoad visibile, purum est absque maculis, rotundum in forma & motu, mutationi nulli ex elementis obnoxium, sic Aurum. Quicquid beatorum hominum cœli arcem & felicitatem possidet, illud sublunaria omnia, *ut vanitatem vanitatum & omnia vanitates*, despicit, & ab illorum injuriis liberum evasit, etiamsi gigantea manus superaddat Pelion Ossæ, & minas horridas crepet: Ita quicquid ex imperfectis metallis aut mixtis ad auri constantiam à natura magistra, vel arte obstetricè provectum est, id manet in eo statu prosperissimo, donec mundus ipse, quicquid contra fremant nugigeruli blaterones, qui se cœlum digitis tangere posse imaginantur. Adhæc Magi illi seu sapientes viri, qui Regi Regū recēs in Bethlehem nato, Christo Salvatore nostro, Genethliaca obtulerunt dona. inter cætera aurum elegerunt, utpote Regi ob æternitatis imaginem debitū. Ut enim palma & laurus dabatur antiquitus æterno temporalibus & mox morituris Regibus in symbolum certæ alicujus victoriæ, sic huic æterno Monarchæ, qui carnē humanam in tempore assumpsit, at in æternum non depositurus est, meritò datur Aurum, unum, perpetuum, tum ob humanam necessitatem, tum ob divinam omnipotentiam & affluentiam. Ne quid de auri usu in Veteri Testamento adjiciamus, hoc constat, etsi sit & habeatur æternum aurum, ignibusque insuperabile, tamen à Moise, ex jussu divino, aureum vitulum *in Eremo Idololatriæ objectum, ab Aarone erectum,*

*Æterno
Regi au-
rum da-
tum in
symbolum.*

*Mosis arti-
ficium cum
aure.*

Exod.

Exod. cap. 23.) combustum, ejusque pulverem aquæ inspersum populo Israëlitico propinatum fuisse, quod non absque miraculoso artificio sive divino sive chymico factum suspicamur, aliisque magis enodandum relinquimus. Causas verò hujus in auro perpétuitatis, quamvis ex ante dictis quilibet subintelligere queat, tamen híc eas uberiores indigetabimus. Triplex omnino aurei-nodi filum est, quo ille connectitur; Primum, Elementorũ, terræ, aquæ, aëris & ignis illa proportione & mixtionis subtilitate mira complexio & p̄ minimos atomos mutua colligatio, ut terra absq; aërē & aqua absque igne, licet inimico aliàs infestissimo, manere nō possit, utq; ignis aër, aërē aquã, aqua terrã, quasi cathenatim jungat in rarefaciendo, & e contra terra aquam, aqua aërem, aër ignem copulet in condensando, ut fiat unum compositum, constans, perpetuum. licet Elementatum. Dum enim ignis externus stimulat aquam Mercurialem, ut subvolet in auras, quemadmodum in vulgari Mercurio, metallis imperfectis, aliisque liquorosis substãtiis contingit, detinetur à terra homogenea, cui ea aqua incorporata est, & per aëris intercessionem commendatur igni interno, ne ille admittat separationem aqueæ substãtiæ à reliquo composito. Nam similia similibus conservantur & contraria contrariis tolluntur, ut habent Medicorum axiomata. Cum verò consuetudo fiat altera natura, & quæ consueta sunt, facillè tolerantur, insueta minus, ut patet in Æthiopibus, qui Solis ardore inde à pueris exusti, nostræ ætatis intensum calorem quemcunque facillimè ferunt, qui fortè Germanis minus assuetis molestissimus sit, hinc aqua frigore continuo densata transit in cristallum vel terream substãtiam pellucidam, & vice versa Mercuria-

s. Aurei
nodi filum
Elemento-
rum per
minima
mixtio.

lis aqua calore diutino exercita, absque evaporatione, calori assuescit & fit calida, permanente qualitate. Tigris tandem disciplinam agnoscit, & leones & ursi dominantur tempore. Quidni Elementa quoque à contrario suo emolliantur, superentur & vincantur, dummodo violentia subitanea operationi absit? Hinc natura lentè festinat in suis mutationibus naturalibus, donec Aquila Bufonem attollat, & bufo aquilam deprimat, hoc est, alterum ab altero inseparabiliter teneatur, & sulfur ex argento vivo generetur, identitate substantiæ Mercurialis manente. Secundum filum comple-

tionis aureæ est in duplici jam dicta substantia Mercuriali, fixa & volatili, rubea & alba, matura & immatura; ex quibus si cruda alba & volatilis per se consideretur, invenitur, quod in eo aqua ita adhæreat terræ, & terra aquæ, quod terra cum aqua simul in aëra seu alembicum ascendat, quod est aliàs contra commune naturæ institutum. Ex animalibus, vegetabilibus & reliquis omnibus calore fit separatio, ut aqua absque terra ascendat, terra absque aqua in fundo resideat. At in Mercurio omnia Elementa cum aqua volant, nempe in volatili, quemadmodum & in fundo quiescunt, nempe in fixo. Quantum enim juris habet aër in terram, ut illam subvehat, tantum & terra habet in aërem, ut illum secum in fundo retineat; Quod contingit in altera auri parte, cocta, rubea, fixa. Hæ duæ substantiæ simpliciter & seorsim per se mixtæ denuo miscentur & una cum altera confunditur, sic ut fixa, rubea & cocta albam, volatilem & crudam figat, fixet & concoquat. Quæ duplex mixtio in auro naturali facta efficit, ut ejus substantia sit indivisibilis, & prorsus quasi perpetua. Tertium aureinodi vinculum est æquatio quatuor qualitatum.

2. Aurei
nodi filum.
Duplicis
Mercurialis
substantia, fixa &
volatilis
conjunctio.

3. Aurei
nodi vinculum: æ-
quatio
quatuor
qualitatum.

F Cum

Cum enim qualitates, ut accidentia, suis substantiis quæque adhæreant, nec ab iis separentur unquam, substantiæ verò sint inter se mixtæ omnimodè, hinc & qualitates in suis intensis gradibus sunt verè commixtæ sic, ut una aliã ad mediocritatem reducat, & exactam temperiem exprimât, quæ dicitur æquatio quadrata qualitatum elementalium, ut supra cap. 2. disseruimus. In cæteris mixtis, excepto auro, non est ejusmodi æquatura in summis gradibus, & si sit quo ad qualitates, non tamen substantiæ sunt ita dupliciter per minima conjunctæ, ut terra potius cum aqua subvolare velit, quàm separari, agente igne, eamque rarefaciente. Hinc in temperatis vegetabilium vel animalium substantiis, manna, saccharo, aliisque hujusmodi facilis est separatio Elementorum seu partium compositi, ideoque hæc temperata à calore ventriculi humani mox vincuntur & segregantur, ut in cibis alimentosisque medicamentis contingit.

Castrum aureum.

Hoc triplici muro Castrum aureum circumdatum omnibus Elementorum hostibus insuperabile permanet, nisi quis veram clavem à Domino Castri acceperit diutinâ animi speculatione, exercitio manuum & labore Chymico. Hoc est omnibus Tempis Thesalicis, campis Elysiis & cornu copiarum longè ante ferendum, quippe quod terrestrium thesaurorum omnium gazophylacium existit. Hoc gazas Arabum, arenas Indorum & scrinia Ægyptiorum longè antecellit, imò Psyche illius (aureolo decantatæ Apulejo) voluptatum illecebris referta Aula est, in qua Appetitiva animæ humanæ vis nunquam non degere exoptat. Verùm Aurum ita æternum putemus, ut secundum quid dictum, accipiamus. Ex fragilibus enim & caducis bonis, id est, in suis partibus firmiter & constantius, quo ad amissionem

Aurum æternum non simpliciter.

nam

nem verò ejus possessionis, cæteris omnibus par est, & inter Fortunæ dotes, quæ esse vel abesse possunt, numerandum, imò doctrina, virtute & ingenii donis adhuc longè fragilius: Unde ea consideratione habita, quod aurum facillè amittatur naufragio, furto, vel aliis modis, Philosophi antiqui adhortati sunt inquilinos suos, ut filiis ea quærent & relinquerent bona, quæ cum naufragio unà cum ipsis enatare, ac à furibus non comminui possent, intelligentes bonas literas, virtutes & scientiarum liberalium cultum. Verùm illi relativè & politicè aurum considerant, nos per se & physicè, quatenus est corpus naturale, mixtum ex quatuor elementis, ex terrestribus maximè solidū & incorruptibile. Unde ipsum non propriè dicendo, sit æternum, sed æternitatis imago visibilis, hominibus ante oculos posita, ut à corporeo ad incorporeum; à terreno ad cœlestem, à propinquo ad remotum, à præsentem ad futurum cogitationes dirigat, quod quomodo fieri possit, in sequenti capitulo trademus.

CAP. VII.

Quod totus hic mundus apertus liber sit, docens rationales homines in genere, quod & qualis sit DEUS, quod hæc vita transitura, aliâque æternæ felicitatis expectanda sit, in quo Aurum, qui paginam esse negat, Elleboro indigeat.

SI cui hæc incredibilia & à longinquo petita videantur, tanquam ex musca elephantem facere aut ter-

ram cum cœlo miscere, sit nostri propositi, huic ego, si
 modò paululum me audiat, rationes dictorum amplio-
 res & sufficientes adducturus sum. Antonius quidam
 Eremita cum in solitariis locis vivens indies magis de-
 votus & doctus evaderet, interrogatus, unde tantam
 doctrinæ ubertatem hauriret, cum absque libris esset,
 respondit: Hic totus mundus, quàm late patet, mihi de
 DEO, ejusque operibus apertus liber est, in quo sene-
 scens studeo & studens doctrinis novis atque novis refi-
 cior & erudior. Hoc nobis in mundo, non in Eremito, vi-
 ventibus æquè dictum & ratum sit; quòd tota hæc orbis
 machina, quæ à munditie MUNDUS Latinis, & ab ornatu
 κόσμος Græcis dicitur, nil nisi codex sit multarum pagi-
 narum, in quibus, quo quis magis studeat, eò doctior e-
 vadat. Incipiamus redire ad elementa literarum prima,
 non ut cum sene Plautino ternas A, M, O, discamus, sed
 quaternas D, E, U, M, agnoscamus. Primum hujus
 magni voluminis folium est cœlum Empyræum, ipsius
 Dominorum DOMINI & Deorum DEL OPT. MAX.
 æternum domicilium, quoad humana mens imaginari
 potest, Angelorum & beatorum omnium sedes, mansio
 & requies, quò omnes, velut ad portum nautæ, aspira-
 mus. Hoc primum ut est in consideratione nostra, sic ul-
 timum in possessione. Post, Primum Mobile est cum
 octo sphaeris stellarum; unà cum superiori fixarum, reli-
 quis errantium. Utrumque in auro, veluti in speculo a-
 nna advertimus; nempe illud in parte immobili, fixâ, ru-
 beâ, quietâ & FORMA auri, quæ proprium ejus sulfur
 est & ætheriæ originis, quia Solis cœlestis proles & effe-
 ctus sit; Hoc, utpote systema novem orbium in mobili-
 bus, volatilibus & albis auri partibus representatur, sci-
 licet Mercurialibus, quæ intelligenti sufficiunt. Secun-
 da

*Mundus
 codex qua-
 lis.*

*x. Folium
 codicis.
 mundani.*

*Aurum
 speculum
 mundi.*

da pagina, quatuor elementa, quatenus talia comple-
ctitur, hoc est, regiones ignis, aëris, aquæ & terræ. Hæc,
quomodo in auro sint efficacia & manifesta, in præce-
dentibus satis dictum est. In Globo terreno innumeræ
paginæ hujus magni libri patent, quas omnes recensere
aut evolvere, non est hujus angustia tam loci, quam
temporis. Ediderunt de singulis alii sua volumina, qui-
bus supervacaneum esset, quid adjicere. Inter ea verò,
quæ ex terra effodiuntur, vel ex fluviis colliguntur, cum
aurum sit præstantissimum, ideo in hoc mundano codi-
cè non negligendum, sed altius considerandum est. Si
quidam in apicularum speculatione sola consenuit, at-
que inde DEI providentiã & omnipotentiam aucu-
patus est, quid nos non faciamus in auro? quod licet par-
tes non habeat organicas, nec motus aut operationes
visibiles, tamen cum inter bona fortunæ optimum sit, &
non, nisi longissimo temporis intervallo à natura produ-
catur, merito quoque inde DEI præsentiam attestari li-
ceat: si rectè Poëta cecinit;

2. Pagina
libri mun-
di.

Aurum
magni libri
magna pa-
gina.

Præsentemq; refert una vel herba Deum:

Annon idem de hoc preciosissimo DEI dono prædi-
candum est? Mutum quidem aurum est, quo ad sonum
aut vocem, nihilominus tacito quodam effectu suæ ef-
sentiaë clamat, & de DEO testimonium ubique perhi-
bet: Si in tricolori viola, quæ herba Trinitatis vulgo di-
citur, ob colorem trinum, æterna TRINITAS & MA-
JESTAS Divina exprimi putatur, in subjecto adeo vili &
quolibet vento vel æstu perituro, quidni eadem potius
in auro (quod non à vento, sed nec ardentissimis ignibus
aut stygiis aquis consumitur) tanquam divino quodam
speculo, repræsentetur? Nam, ut DEUS unus in essen-
tia, at Trinus in personis est, nec propter personarum

Aurum
sua essen-
tia expri-
mit Tri-
nitatem.

ternarium numerum tres sunt Dii, nec propter essentialitatem unitatem Una saltem persona est, sic in auro una est substantia homogœnea, Mercurialis & inseparabilis, in qua tamen substantia sulfurea & rubea per se consideratur, & alba per se; quia rubea ab alba præcessit, tanquam à patre filius, nihilominus quia punctum illud Physicum rubeæ & fixæ substantiæ fixavit albam, atque hinc fecit eam æquatam & auream, inde in auro factò à natura neutrum illorum fuit prius & posterius, sed unum ad alterum relativè respicit. Cum verò hæ duæ substantiæ sint unitæ & colligatæ mutuò, hoc earum vinculum, quod in essentialitate non differt à colligandis, est tertium in hac trina unione. Hæc intellectui dicta nisi sufficiunt; En sensui oculorum eadem manifestemus. In Amausis seu vitris rubeo vel alio colore tinctis tres sunt substantiæ in unitate inseparabiles; primò cristallinum vitrum, secundò color rubeus vitrificatus; quæ duo dum confunduntur, tertium intervenit, quo uniuertur. Videmus enim in ejusmodi vitro rubeo, quò decoratur aurum ab aurifabris, tria distincta, colorem tingentem, substantiam tinctam & sustinentem, & substantiam, per quam pellucet & apparet, quæ si unum dixeris, non falleris. Quod tingit enim tinctum est, & quod sustinet, sustinetur, eaque singula pellucet. Idem alii per laternam ex cornu transparentem declarant, in qua id, quod sustinet lumen, unum est; ipsum lumen, quod sustinetur alterum; tertium, cornu, per quod lumen transmittitur: sed hæ tres substantiæ cum non sint unitæ, crasso modo saltem rem exprimunt, ut eò melius intelligatur: In auro omnia unum, atque illud unum tripliciter consideratur vel ut substantia terrea, quæ in fundo manet, & tanquam ossa in homine, alia sustinet; vel ut substantia aquea

Isaac lib. 2.
cap. 93.

Isaac lib. 2.
cap. 90.

In auro omnia unum.

aquea

aquea & aërea, quæ suâ naturâ in altum subvolat, sed à terrea detinetur, ne possit, estque veluti caro & humores in homine; vel ut substantia ignea, quæ rubea est propriè & cæteris duabus profundissimè unita, eas permeans & maturans, estque velut spiritus vitalis & animalis, calidumque nativum in humano corpore: Imò ipsum aurum hominis partes, tanquam Microcosmi idea, optimè exprimit, tam animam, quàm corpus; quarum una immortalis, altera ex corruptibilibus elementis condita est, mirabili modo inter se junctæ, ita ut ab animâ, tanquam causâ primariâ seu Endelesiâ, ut Aristoteles vocat, omnes motus & Physici & vocales procedant. Et quod omnium maximum, in auri compositione, resurrectionis humanorum corporum, animæque in ea remittendæ imago apparet manifestissimè. Mille enim testimoniis illorum, qui viderunt, adfuerunt, fecerunt, constat, formam quasi animam auream, undecunque habitam seu elicitam, seu artificio naturæ productam, immissam in argentum vivum vulgi, id in compositum aureum, auro naturali in omnibus correspondens & æquale, provexisse, mutasse vel perfecisse. Quæ autem vera sunt, ut nulli nisi cæco vel ignaro vel invidio neganda, animæ humanæ à corpore separatæ, inque id iterum novissimo judicii die immittendæ, præsentissimam figuram referunt. Quicumque verò hisce toties visis, auditis & factis contradicere audeant, quod illis ex libertate Philosophica & opinionum varietate licet, iidem, nisi pudore & metu pœnæ coercerentur, facilius, ut olim Saducæi & etiamnum Epicuræi, resurrectioni nostrorum corporum post hanc vitam futuræ sese opponerent; quippe cujus Scriptura sola, licet miraculis & exemplis probata, extet, nulla autem nostri avi

Aurum hominis partes exprimit.

Aurum imaginem resurrectionis corporum præbet.

expe-

experientia: quod dictum nolim, quasi idè sit incertior, quia antiquis innitatur testimoniis & fide Christiana solummodò percipiatur, sed quia increduli ad sensus, palpabile & præsens objectum testium vivorum, multò magis ad intellectum, non palpabile & futurum, testium defunctorum, præsupponantur. Hujus temporalis vitæ transitoræ rationem qui petit, ratione destituitur; dum in omnibus individuis ut initium sit terminū animadvertit, nec ullus hominum ab æterno fuerit, nec in æternum, prout nunc, vivet, sed unus post alium advenit & discedit, tanquam personæ in comœdia. Æternæ verò & futuræ felicitatis verissima testimonia in sacris literis prostant; unde tanquam ex fontibus Israël, illa unice petenda sunt; Quæ hic dicuntur; ex Naturæ libro adducuntur, nec ideo contemnenda, quòd à nobis, quasi primis, in medium proferantur, cum sint ipsa DEI Opt. Max. magnalia, æquè ut animalia aut vegetabilia, in quibus resurrectionis corporum quædam imago adumbratur, exempli gratia in somno, quo animal quodcunq; sepultum jacet, privatum sensu & motu, donec evigilet; in hirundinibus, ranis, & ejusmodi aliis, quæ hieme in aquis, veluti mortuæ delitescunt, vere novo vitam resumunt, ne quid de muscis aliisve insectis dicam, quæ suffocata in oleo vel aqua, cinere conspersæ dicuntur reviviscere. Si verò quis hæc symbola naturalia inesse, neget auro, illi Carneadis remedium, nasturtium, quo cerebrum à mucosa superfluitate expurget, & ut lolio abstineat, tam vili tritico, indicimus & optamus. Frustra enim noctua increpat Solis radios & sus amaricinum; cum hæc rostrum suum oleto mancipatum, illa oculos tenebris, detestari & corrigere deberet. Sic cine ais (Erasti umbra) essentiam Ellebori non posse extrahi.

trahi, cum tamen appareat à nostri seculi scriptoribus
 fat emunctæ naris eam felicissimè extractam & novis
 quibusdam Medicis propinatam esse, cum risu omnium
 facetissimo?

CAP. VIII.

*Tertiò auri præcellentiam peti ab internis & reconditis
 in eo virtutibus medicinalibus, quibus Cordi hu-
 mano confortando inprimis appropriatur.*

THEORETICAS auri proprietates, seu quæ in solam
 contemplationem humanæ mentis veniunt, jam
 produximus, restant Practicæ, hoc est, quæ in usum a-
 ctionemque cadunt, percurrendæ, ideò internæ & re-
 conditæ dictæ, quia non à quovis, oculo aut intellectu
 capiantur absque præcedente administratione & usu:
 Ut enim gladius in sua vagina absconditus manens nul-
 lam aut exiguam sui utilitatem ostendit, sic & aurum so-
 lidum & compactum existens, virtutes, quas intus tegit,
 nulli obvias reddit, nisi moveatur arte & manibus hu-
 manis. Quis Uniones admiratus fuisset unquam, nisi ex
 suis conchis extractos vidisset? Illi itaque, qui de auri
 virtutibus in medicina quid asserunt aut negant, utpote
 non expertis, uti cœci de coloribus judicant. Sunt, qui
 auro omnem vim medicinalem detrahunt, quia vident
 alios, quos errasse nesciunt, ita fecisse: Sunt, qui eidem
 incredibilia ascribant ex aliorum quoque traditione. At
 neutris nos assentiri possumus, cum in extremis versen-
 tur lineis, à quibus facilè est præcipitari in errores absur-
 dissimos. Medium tenuisse, ut tutius, sic veritati propin-

quius est. Dicimus ergo Aurum non quidem esse omnium defectuum & superfluum in corpore humano remedium, sed tamen esse materiam, in qua optimum Medicamentum, tanquam nucleus in sua testa, conclusum delitescat; quod uni, eique præcipuo corporis nostri visceri **CORDI** conveniat vel ex proprietate occulta, ut quidam ex Medicis loquuntur, vel aperta temperie, quæ in eo summa & æquata reperitur. Quod si hæcalicui adeo absurda videatur, ut frontem caperet, Rhinocerotem fingat, instar Ciconiæ crepet, tanquam de essentia Hellebori extracta quid gustasset, nos **AURUM** illi hoc potabile pro Bezoardico offeremus, hoc est, solidis rationibus probabimus, esse in auro naturali virtutes medicinales excellentissimas reconditas, imò longè majores, quàm in ullo vegetabilium, idque ad unius creatoris laudem & proximi utilitatem. Si quis multorum abusus circa aurum in medicina & aliis respiciat, eosque detestetur, ut merito, atque idè verum usum una improbare velit, musam judicio non superat nec hirundinem aut murem docilitate. Illos proscribimus, hos laudamus; illos indignos non solum Medicis, sed quoque honestis aliis quibuscunque, hos dignissimos pronunciamus, quod in initio præmonitum docuit. Dioscorides equidem, qui singula vegetabilia & ex terris effossa, nec non alia, ad humanam medicinam usurpata, diligentissimè, ut fateor, tractat & evolvit, nullam mentionem auri, ejusve virtutum medicinalium fecit; quod si quos movit inter cætera, quasi auro nil virium ejusmedi insit, illi falluntur sua imaginatione. Multa enim Dioscorides aut volens præterit, aut ignorans non percepit, aut nunquam vidit vel audivit. Aurum quidem optimè noverat, quoad usum externum, quoad

inter-

*Aurum
materia
medica-
menti opti-
mi.*

*Dioscorides
cur præse-
rit aurum.*

internum, non item. Etsi integrum sciverit propinatum in ægritudinibus, non tamen istæ vires in eo inventæ aut animadversæ, quæ admirandæ forent, cum præsertim experimentum repeti non posset sæpius in tanta auri caritate. Respondemus itaque Dioscoridem excusatum esse, cur nihil de auri corpulenti, adeò cari, remediis tradiderit, cum ut vanissimus & damni cujusdam author coargui posset, si effectus non responderent semper experimento. Deinde, quia clausum auri compositum invenit, cujus proprium sit potius pati, quàm agere, omnibus qualitatibus æquatis in substantiis tum firmiter connexis & mistis. At Dioscoridi Galenum, Avicennam & multos alios classicos Medicos opponemus, qui nisi auro efficaciam medicinalem inesse judicassent, vel ratione vel experientia edocti, non illud in tot compositione immisissent etiam in sua corpulentia & clausura, nisi hoc modo hominibus divitibus imponere, aut pauperes pecuniis emungere fortè vellent, quod ne utique est credibile de tantæ authoritatis viris, quos nostri seculi Medici volentes sequuntur, debere statui & præsupponi. Aurum enim ingreditur antidotos, Lætitiam Galeni dictam, Diamoscum, Diambrom, Auream Alexandrinam, Alchermes, è rosis, è lapide radiante, & alia medicamenta nunc in officinis usitatissima. Quid ad hæc illi, qui auro nullam vim, Elleboro æqualem aut conferendam ascribunt? Antacent, aut Præceptores suos Ellebori essentiâ extractâ pro didactro excipiunt? Erastus, Germaniæ nostræ Medicus doctissimus, ut fatear, improbavit ex metallis remedia, præsertim ex auro. At idem tamen lapides non rejecit è medicamento- rum classe, cum de fabuloso (non Philosophico, cui contrarius) integrum tractatum ediderit & re ipsa appro-

*Galeno &
Avicenna
auri usus in
medicina
probatur.*

bârit lapidum virtutes, dummodò vel illi vel hæ sint factis cognitæ: Si itaque alium lapidem, vel etiam vires auri in medicina agnovisset, absque dubio illis neutiquam contradixisset. Quod verò non cognitis contradixerit, an ideò, quod docti viri est, fecerit, judicent alii. Multa sunt & esse possunt, quæ nec Erastus, nec tu, nec ego, esse fortè credimus, at nostra incredulitate non expugnatur, ut esse desinant. Sed audiamus Erasti sequacium

Misohymnorum objectiones.

rationes: *Metallorum*, inquit, præsertim auri & argenti
 " tincturæ à natura nostra maximè alienæ sunt, quia venenatam
 " qualitatem, naturæ nostræ inimicam continent; mordent enim
 " & arrodunt. Illa autem, quæ corpus nostrum nutriunt, calidum
 " nativum fovent, humidum radicale conservant, naturæ nostræ
 " similima totâ substantiâ, potentiâ saltè esse debent, ut in substantiam
 " nostri corporis transmutari commode possint. Similia
 " enim similibus aluntur & conservantur: Calida enim calidum
 " in conservatione, in curatione autem contrarium postulat. Nam
 " ex quibus constamus, ex iis quoque propter similitudinem, quæ
 " debet esse materia, sustentamur. Debent igitur esse calida & humida
 " proporcione, quod in his consistat vita: non enim quodvis
 " vis cuivis, sed determinatè est amicum, aliàs ex quolibet fieret
 " quodlibet, quod omni Philosophiæ rationali contrariū. Quis nescit,
 " aliis partes nervosas, aliis carnosas, aliis cutaneas ali & conservari?
 " Metalla verò, quia à natura nostra distita sunt, tū quod
 " elementis proxima & paucissimis, ut optimè probat Erastus,
 " conflata missionibus; Corpus autem nostrum ex maximè mistis,
 " tum quod sicca durag, sint, adè ut corpori nostro neque nutritione,
 " neque conservatione, neque restauratione congrua esse possint.
 " Imò cum ne humectari, emolliriq, ulla ratione aut arte, aut medio
 " naturæ nostræ non inimico possint, quomodo, quæso, naturæ congrua
 " & non inimica erunt? Quæ ratione, inquam, facile & celeriter in
 " optimum naturæ succum aut sanguinem purissi-

purissimum, ex quo spiritus omnes facultates quoque & viscera
 precipua, præter nutritionem, robur acquirunt, quomodo muta-
 buntur, &c. His, ut veritati militantes, respõsum æquissi-
 mum opponamus, protestamur nos, nebulones pessimi-
 mos, qui quid pro quo, vitriolum, antimonium & ejus-
 modi non vera nec proficua medicamenta pro vero Au-
 ro potabili proclamant, vendunt, aliisque obtrudunt,
 vel scriptis ebuccinantur, detestari, omnium proborum
 commercio & honore indignos pronunciare & asserere,
 tum quia falsa dicunt, scribunt & faciunt ipsi, tum
 quia alios emungunt bonis, raptorum instar, & multo-
 rum damnorum & errorum causæ sint. Verùm si ante-
 dictus author (cujus innominati verba recitavi) bonum
 cum malo, legitimum cum illegitimo, usum cum abusu,
 confundat, jam non audiendus, imò refutandus est, ne
 Eraasti errores errasse, veritatemque oppugnasse frustra
 suis chartis videatur. Propositio nostra est in hoc capite,
 ut patet, de auri viribus medicinalibus occultis, quæ
 quomodo auro ascribi possint, si quærat? Ego vicif-
 sim quæro; Quidni auro? Cur non auro magis, quàm
 ulli ex vegetabilibus? De cibus hîc non loquimur aut
 potulentis, quomodo aurum devorari aut potari de-
 beat, ut in succum & sanguinem transferatur, quemad-
 modum cibi, olera, carnes, vinum, & ejusmodi. Hoc e-
 nim esset stulti imaginari: Medicinales virtutes auri,
 non alimentales, & aurum medicinam fieri posse, non
 alimentum corpori humano, demonstramus. Omnia
 itaque ante relata contraria nobis scopum propositum
 non attingunt, imò longissimè inde aberrant. Nemo, ut
 opinor, negabit inesse vino optimo Rhenano vires me-
 dicinales, etiam si pro alimento liquido usurpetur, sepa-
 ratis nempe aquosis partibus à puro spiritu, qui non am-

*Misochymò-
 cui refu-
 tandus.*

plius est alimentofus, sed potius medicamentofus, siccæ & calidæ facultatis, quamvis actu sit humidus instar aquæ puræ, atque inde frigidus (quæ qualitas propria est aquæ) existimari possit. Hic spiritus, in vino uvisque latens, est potissima ejus forma & efficacia, quâ separatâ, aqueum quid remanet, materiæ vicem obtinens. At unde hæc forma introducitur in uvas, quæ ab initio gemmatæ apparentes ne minimum de illo spiritu, quoad sensum habuerunt? Deinde verò cum racemi grandiores facti, sed adhuc immaturi sunt austerique, propinquam potentiam hunc spiritum mox aucupandi acquirunt. Unde igitur hunc inspiratum calorem obtinent? An ex nihilo aut casu? Neutiquam. Ex Sole ejusque radiis, qui successu temporis emittuntur in uvas crudas, easque maturant calefaciendo & virtutem formalem immittendo. Ad eundem modum in argento vivo, vel in minera, ex qua fit aurum per naturam ab initio non fuit vis auri calida, sicca, humida, frigida & humida absque æquatione. Postea verò cum calor Solis vel subterraneus, ejus vicarius ex reflexione, per mille fortè annos inciperet agere in hanc mineram vel argentum vivum, produxit formam auri æquatam; quæ quomodo medicinalis non sit, haud video. Ratio enim & experientia, duo illa optima Medicinæ aliarumque artium criteria, unanimi consensu hoc evincunt, & auctoritates innumerorū testium attestantur. Cum humana curiositas partim, partim necessitas in medicinam adhiberit & utiliter ministrari probaverit omnia undecunque petita simplicia naturalia, non solum vegetabilia, sed & animalium partes, rejecta, stercora, imò venenosa, serpentes, viperas, aconitum pardalianches & hujusmodi infinita alia, etiam ab ipso homine desumpta, ut

aureum

*Aurum
unde habet
virtutem
medicina-
lem.*

*Omnia
cum sunt
medica-
menta,
quidni au-
rum.*

aureum Galeni emplastrum (non ex auro, sed stercore humano factum, aureum dictum, quia centenis aureis recompenſatum Galeno dicatur) cranium, mumiam, ſanguinem, (& quid non?) ipſam cicutam, opium, hyoſcyamum & ſexcenta alia, quæ etiam theriacis, Mithridatio & magnis compoſitionibus induntur cum totius mundi applauſu, quare ſolum aurum à Deo aut natura neglectum foret aut minus dotatum, ut poſſet aut deberet pro medicina uſurpari? Si reſpondent, ipſum non poſſe digeri à calore humano. Hic victus jaceo: at facile reſurgam, ipſosque ad verſarios poſternam ſuis propriis armis, niſi mihi demonſtraverint, quomodo omnia jam dicta à calore humano evincantur & digerantur. Imò contrarium illis prorsus obſtrepo, nempe, quòd ſi à calore humano quid digeratur, non eſſe medicamentum, ſed alimentum, Lactuca, lac, ova & ejuſmodi digeruntur facile, hinc pro cibis, non medicamentis, niſi forte aliquando medicamentofis dantur. Idem de aliis oleribus, ut acetofa, beta, braſſica, borragine, &c. nec non de vini & potus varii generibus ſtatui poteſt, ea nunc alimentorum, nunc medicamentorum vicem obtinere. At de juniperi baccis, elleboro, cicuta, napello & hujus farinae aliis idem dici non poteſt, quod humano ventriculo pro cibis eſſe queant, quamvis turdus, ſturnus, boves, mures montani iſdem nutriantur & pingueſcant, ut ab experientia conſtat. Humanæ naturæ non ſolum opium, ſi doſim excedat, ſed etiam crocus, optimum aliàs cordiale medicamentum. & condimentum ciborum, nec non manna, inter benedicta lenitiva celebrata, ſi hujus libra una aut plures, illorum drachmæ totidem aſſumantur, extremæ noxiæ fuiſſe leguntur. Unde videmus etiam optima, abuſu peſſima evadere poſſe, &

Medicamentum & alimentum ut deſendit.

Optima abuſu peſſima.

peſſima.

*Aurum
veneni ex-
pers, ejus
arsidocum
est.*

peffimaviciſſim bono uſu optima, ut in theriaca Andromachi patet, quæ optima eſt, ſi bene adminiſtretur, & quantitate decenti, aliàs peſſima & noxia; & e contra viperæ, aliàs peſſima veneno, præparatione in theriacam promovetur. Nulla itaque eſt ratio, cur aurum dicatur, non poſſe digeri, quia nec debeat digeri; quod venenofam qualitatem habeat adjunctam, manifeſtè falſum eſt, & ſi haberet, æquè tolli poſſet, ut in venenatis jam dictis: cum contrà, cordi confortando ſubveniat & contra venena ſuppetias ferat, non ut venenum propulſans aliud (uti arſenicum exterius cordi ad motum pro amuleto contra peſtem præſtare dicunt) ſed Alexipharmacum unicum & proprium cordiale, à DEO datum à natura productum, & à Sole cœleſti inſpiratū. Aliqui inferunt aurū abſq; fumis arſenicalibus in terræ viſceribus; nō produci, & in auri minera ſæper eſſe venenofas qualitates adjunctas, atq; ideo nō eſſe expers venenofitatis, quomodocunque præparetur aut uſurpetur. O Medici mediam pertundite venam, ubi hellebori vix centum plauſtra tantæ infaniæ ſufficiant, ut uno ictu omnis ſcaturigo ejus erumpat. Quando aurum dicimus, aurum intelligimus, quando raſtrum, raſtrum, non allia pro capis, aut pepones pro cucumeribus accipientes. At iſtis Criticis pro virgula cenſoria raſtrum, pro cerebro cæpa, pro corde pepo occurrit. Quando de homine fermo eſt, non de ſecundinis, unna, ſtercore & ſanguine menſtruo, inter quæ crevit in utero materno, accipiendus eſt. Ab illis enim ab obſtetricæ & matre, dum infans eſſet recens editus, ſatis purgatus fuit, ſic aurum, ſi creviſſet inter tales fumos ſub terræ viſceribus, ut ſæpè contingit, an non ab illis, antequam Aurum merum & purum dici poſſit, per tot examina ignium & aquarum quaſi februatam & luſtratum

*Objeſtio A-
lix.*

Reſponſio.

lustratum, exquisitissimè liberatum est: De metallis imperfectis quibusdam hæc fortè dici queant, at neutiquam de perfectis, quæ sunt ideo perfecta dicta, quia ab his fumis & substantiis corrodentibus per naturam sint expurgata, per artem quoque segregata, quæ ideo incorruptibilia habentur, quia nihil fæcum corrumpentium talium in se habeant. Idem itaque dicunt illi bis pueri, cum aurum perfectissimum metallum hac labe imperfectionis polluant, tanquam demonstrandum sibi sumerent triangulum absque tribus angulis, aut circulum perfectum non rotundum. Eant igitur nugatores ad Utopienses malè feriatos, ibique suam caninam exerceant facundiam, quamdiu velint. De experientia & autoritate alibi satis dictum est, tum à nobis, tum ab aliis. Quocirca ad rationes descendemus magis conspicuas.

CAP. IX.

Qua ratione Aurum ad eò Ventriculo indigestibile, Cordi. spirituum vitalium officinæ succurrat, tactu & actu frigidum, eidem calorem suppeditet, & virtutem medicinalem instillet, contra adversantium opiniones.

QUAMPLURIMI ex vulgo hanc nostram de auro disquisitionem videntes, eam profus inutilem arbitrantur, tanquam nemo hæc ignorârit, antequam Theognis nasceretur, putantes, si modò auri copiam

H   habeant

habeant, se optimè ejus vires in emendo, pomposè se ostentando aut luxuriando, re ipsa demonstraturos: Quibus, nescio an plus sit ingenii vel prudentiæ, quàm mulis, qui herbas & avenam optimè noverunt ad suos usus communes transferre depascendo, at quæ utilitas illarum in medicina vel hominum operibus aliis existat, planè ignorant. Bos æquè castellum aliquod videt, ut veteranus miles, at ille oculis colorem externum solummodo, hic intellectu discernens, cujus sit figuræ & munitio. Ille actu reflexu destituitur, hic utitur. Ille in præsentia saltem ejus imaginem sentit, hic quoque longo tempore post: Imò tanta differentia inter visum utriusque quanta inter somnium dormientis & actiones vigilantis. Bobus & mulis itaque ad sua pascua demissis, nos auri virtutes interiores alacriori animo rimabimur, non minus lætabundi jucundâ illâ & libero homine dignissima speculatione, quàm servi illi avaritiæ vel luxuriæ, qui ideo aurum in oculis & mente gestant, quia quantum ejus habeant, tantum apud alios auctoritatis, juris, gratiæ, favoris, obsequii, eruditionis & estimationis consequantur, licet revera sint stolidi, elingues, hoc est, (ut Stratonicus de quodam) *nulli, mali, magni, pisces*: Verùm audio eosdem instare adversarios, qui verentur, ne cælum ruat, aut Elephantos cum potu absorbeant, se non habere strutiocameli ventriculos, quasi aurum possint digerere, ut ille ferrum. Fateor, tales plerumque esse delicatulos, qui nec manum nec mentem multum fatigârint laboribus, studiis & curis, ideoque teneræ concoctionis haberi, quibus cavendum imprimis, ne aurum crudum vel indigestibile devorent, & sic in obstructiones ab auro factas, morbum priorideteriorem, incidant. His ut satisfaciamus & o

mibus

*Infantia
adversario-
rum.*

inibus aliis, sententiam nostram clarius proferre hac de re constituimus.

Physicorum ex Aristotele dicterium est, quod sol *Refutatio eoi undem.*
 & homo generent hominem, hoc est, quod sol infundat semini humano vim illam generativam & vivificam, nec non calidum nativum, unde generetur homo; quod absque dubio verum esset, si anima per semen generantis in genitum traducatur, si verò, cœlitus immitatur, ut verissimum est, minimè. Quomodocunque sit, *Cur aurum cordi humano con- v: niat.*
 quod Sol, cœli quasi cor, cum corde humano maximam sympathiam habeat, non absque ratione credibile est. Utenim ille calorem & lucem stellis cœli, sic hoc membris & visceribus corporis humani calorẽ & spiritus vitales suppeditat. Adhæc, Solẽ cœli, quasi imaginẽ & idolũ sui in terra produxisse, Aurum, negari non potest. Non movemur nudis vocabulis, quod Chymici aurũ solem vocent, sed ipsius rei proprietatibus, quæ sunt; Quod Aurum metallorum purissimum, & clarissimum, nec non magis maturum existat (ut cap. 5. & 6. dictum) quodque in illis locis potissimum inveniatur, ubi major vis & calor solis regnet, ut in India, Arabia, ubi obrizum & purum naturale inventum est, & adhuc invenitur. In aliis locis, quò magis ad septentrionem recedant, eò aurum in ortu suo primo plus imperfectorum metallorum adjunctum habet, quæ si per aquas separatorias & cineritium, aliæque examina inde separentur, massa probata plus quidem amittit imperfectæ substantiæ, at non minus perfectum aurum est, quàm Indicum & Arabicũ: Ut patet de Hispanico, Ungarico, Germanico, aliòve, quod illi æquatur per sufficiens purgamentum & examen. Aurum itaque naturale Solis est filius, & *Aurum So- lis filius*
 verus ille Æëta, qui vellus aureum Jasoni seu Medico

(qui est Jason) exposuit in lūco Martis. Quod si ita est, filius de patris natura plurimum obtinet, & sic calorem innatum solarem in suis visceribus abscondit. Ore vultuque patrem referens soboles, plerumque ejusdem mores, hoc est, vitia vel virtutes imitatur. At Aurum colorem rubeum solis ostendit, nec non puritatem & lucem; ut argentum lunæ albedinem & nitorem. Quod si ea herbarum genera Heliotropia seu Solisequia rectè vocemus, quæ nocte flosculos suos languidulos claudunt, de die ad solis orientis calorem & motum aperiant & circumvertunt, ut in flore solis & intybis seu cichoreis quotidie videmus, quidni aurum verissimum Heliotropium existimemus, quod ad orientem & meridionalem solem saltem obvertitur seu generatur, calore gaudet, nec igne corrumpitur. Ut enim lateres & vitra in igne ardentissimo cocta & facta, post omnem violentiam ignis facillè perferunt, sic aurum à solis æstu satis maturatum non pertimescit alienum quemcunque calorem. Ergo si aurum plurimum virtutis de sole impetravit, non mirum est, si cordi unicè approprietur.

Aurum herosopium.

Alia causa cur cor resistatur auro occultior Amphitane gemma aurum trahere traditur, ut magnes ferrum Plin. lib. 37. c. 10. Res mira at vera.

Quod si dicamus, hominis appetitum potius aurum desiderare cœco quodam raptu, quàm alia mundi bona, & Cor ejus, tanquam magnes ferrum, illud appetat, propter medicinalem virtutem, non paradoxon absurdum id videri debeat illi, qui rei circumstantias penitus consideret. Albertus Magnus dentibus & craneis humanis aurificam vim ascribit; quia suis temporibus in futuris & dentium cavitatibus mortuorum, aurum sæpe inventum refert. At de his fides sit penes lectorem. De ardearum tibiis verè narratur, quod in a quis retentæ alligant pisces, quos illæ absque labore captant & devorant. Sic Panthera belua suavitate suæ pellis feras ad se attrahit:

atrahit, quas venatur in prædam. Quid jam de sæpia, hyæna, chamæleonte & pastinaca marina, quæ simili astutia utuntur, dicemus? An Creator omnipotens cordi humano illâ potentiam infudit, ut aurû appetat, ejusq; virtutem medicinalem ad se trahat in languoribus, ut pinguedo vel medulla ardeat pisciculos? De gallinæ ossibus tradunt, quod cineritio admista aurum ex naturæ proprietate absorbeant, & in se fugant, an fortè ejusmodi quid cor humanum efficit? Nihil hic affirmavero, ne nimis absurdus videar, suam cuilibet censuram relinquens. Sed ad rem. Aurum actu frigidum tangimus, ponderosum, durum & terreum animadvertimus; quæ ratione, cum aqua & terra abundet, atque ita frigidis & siccis qualitatibus excellat, alienum à veritate videtur, illud cordi, visceri calidissimo, quod calido & humido sanguine purissimo nutritur, confortatur, & vires suscipit; nec non spiritus tenuissimos generat; vitæ instrumenta & motus, similitudinē totius substantiæ vel proprietate occulta vel manifesta convenire; cum frigida & sicca morti, calida & humida vitæ propinquiora sint, & magis amica. Ad quæ ex ante dictis respondemus, aurum habere multum materiæ seu elementorum graviorum, si ad pondus respiciamus, & parum levium, at si ad qualitatem & formam, tum tantum est caliditatis, quantum frigiditatis, & tantum humiditatis, quantum siccitatis in eo. Hinc cum materia sit palpabilis, nõ autē forma, ideo aurû actu magis frigidû sentitur, quàm calidû, gravissimum potius, quàm leve: quemadmodum similiter spiritus vini actu frigidus est & humidus, licet potentiâ calidus & siccus; imò ipsa aqua fortis & regia, piper, zinziber, euphorbium, pulvis pyrius, & similia: potentiâ proximâ calidissima, actu frigida reperiuntur.

Aurum actu frigidum.

Objectio.

Responsio.

Nihil itaque infert, quod de frigiditate auri objicitur externâ, cum interius sit æquatum, & si tractetur, ut debet, fiat calidum & humidum, cordique amicissimum. Hinc concludimus, quod aurum manens in sua corpulentia clausum, æquatum in qualitatibus, magis passivum, quàm activum, nihilominus radium quendam virtutis ad cor transmittat, licet valdè tenuem; Unde Medici nostræ ætatis vel extinctione auri in certis liquoribus, vel pulverisatione ejusdem in confectionibus hanc vim aucupari conantur; qua spe non omnino falluntur. At si aurum reddatur absque corrosivis ulla, si ve aquis sive pulveribus magis activum & spirituale, aliter se res habet. Tum enim longè prædominantur substantiæ & qualitates simul calidæ & humidæ, quæ est propriè forma auri abstracta non omnimodè, sed hærens in subjecto, tanquam fomite; Ut spiritus vini substantia calida & sicca in humido hospitatur, unde & miscibilis est cum omni humido, non pingui: Nam forma illa per se est calida & sicca, cum verò cum subjecto suo humido & frigido, ceu fomite complexa manet, fit humida ratione subjecti, & est calida, ratione formæ, ita ut pristina formæ siccitas per materiæ humiditatem superetur, & materiæ frigiditas per formæ caliditatem superetur.

*Aurum
passivum
& activum
magis
quando.*

CAP. X.

De Auro æquato, quomodo agat in non æquata viscera corporis humani & intemperiem illorum emendet.

UT autem melius modum actionis æquati auri in corpus humanum describamus, ex hypothese demus, esse in auro æquatarum qualitatum quatuor singulas sedecim particularum, quæ faciunt simul 64. Caliditas enim cum sit 16. ita & humiditas, frigiditas & siccitas, & tale compositum administratur corpori humano, non ita æquato, apparet, quod vel nulla actio à tali composito procedat, aut valdè exigua & insensibilis, cum omnis qualitas, quæ agere debeat, à suis contrariis sibi æqualibus in virtute, ab actione impediatur & refranetur, unde idem contingit, tanquam nulla actio interveniret. Quod melius conspicitur in quatuor bilancibus in æquilibrio stateræ sese invicem secantibus, in quarum unam ad orientem positam si sedecim uncias ponderis projicias, mox alteri ad occidentem positæ prægravabitur: at si illi ad occidentem totidem uncias inferas, æquilibrium fiet; idem de reliquis ad meridiem & septentrionem versus dicendum ita, ut si in singulas sedecim uncias ponantur, omnium quatuor contingat æquatio, idemque sit, tanquam nihil in omnibus contineretur. Tale, inquam, cum sit aurum in singulis quatuor qualitibus æquatum, hinc probabile est, quod nihil aut parum agat suis qualitibus manifestis in corpora, quibus administratur. Sunt, qui respondent

Exemplum evidens æquationis qualitatum auri.

dent, quod aurum sit temperatissimum, & quasi medium æquè remotum ab omnibus suis extremitatibus, ideoque agat ex æquo in omnes suas extremitates, quod quàm verum sit hinc patet, quod antistrephon & cornutum argumentum seu dycephalon (instar Amphisibenæ) utrinque feriens aut pungens videatur, quia dicere verè quoque liceat, quod medium seu æquatium in nullas extremitatum agat, cum extrema saltem in sibi extrema operentur. Ut igitur aurum æquatium fiat medicinale & optimè agat in corpus humanum, levi artificio ex bilance frigiditatis accipe octo uncias, & pone in bilancem caliditatis, & hic ex bilance siccitatis accipe totidem & pone in humiditatis, quo fiant in eodè composito partes 24. caliditatis & totidem humiditatis, frigiditatis verò 8. & 8. siccitatis; & erit actio in auro optatissima, nempe in calido & humido haud debili; quod saltem in modum exempli dictum sit, potius ut genus actionis intelligatur, quàm præcisè monstretur, quod nec necessarium, nec possibile est, cum sit ex arcanis naturæ occultissimis. At quæstio est, an humidum radicale & calidum nativum in corde humano diminutum & semiextinctum, ab hoc calido & humido, quod est in auro planè diversum ab illo, possit restitui, augeri vel refocillari secundum totum vel partes? Respondeo, calidum illud ingenitum & humidum oleosum à seminali principio orta, si perierint omnino, morte superveniente, nulla arte restitui possunt; Si verò ex parte consumpta sint, neque tum, quod periit, resarciri potest; at quod superest, ne ita citò evanescat, detineri & præoccupari, nisi fallor, optimis medicamentis, ut & cibus boni succi & facilis digestionis, possibile est. Nam si hectica & marasmus contingit calido præternaturali

Aurum æquatium, ut medicinale fiat.

Quæstio notabilis.

Responsio.

in solidis partibus & ipso corde nimis aucto & incendente calidum nativum, ut brevi temporis spacio absumat ferè omne humidum radicitus implantatum (pro ut videmus in lampade nimis inflammata oleum mox consumente) quod aliàs per multos annos conservari potuisset, ea medicamenta, quæ vel id incendium caloris extinguunt, vel humidum oleosum ab eo defendunt, ne adeo devoretur, videntur calidum & humidum naturale temperare & conservare, ne rabie quadam in se invicem ruant aut sæviant: Tale quid posse fieri à calido & humido auri inter se proportionatis ita, ut alterum in alterum agere tentet, at nihil in eo destruat, si hoc cordi in debita forma & modo propinetur aut offeratur, rationi & experientiæ consentaneum est. Nec verò cibi & potus etiam optimè digesti individuum calidi & humidi absumpti restaurare poterunt (aliàs possibile foret bene & temperatè viventes nunquam mori ex senio vel morbo, cum tantum restituere-
 tur, quantum absumeretur quotidie) at quod remansens est, nutrimento quodam analogo & similimo diu illa sum tueri. *Quemadmodum enim camphora in se-
 mine lini, ne facile evaporet, & rhabarbarum in cera, ne
 exuccum mox fiat, bene conservatur, sic calidum & hu-
 midum naturale in cibus & succis euchymis primæ, se-
 cundæ & tertiæ concoctionis. Quæ, si vera sunt, aurea illa
 humiditas caliditati juncta, cordi instar seminis lini aut
 ceræ, quæ calida & humida sunt, habebitur. Ex quibus
 patet, quantum arti liceat retardare senectutem, & ca-
 nos, aut reducere juventutem, prohibere morbos immi-
 nentes, curare præsentis & ejusmodi alia Medicinæ ve-
 ræ opera præstare. Ad impossibilia naturæ nullus corda-
 tus medicus se alligat, sed Empyrici & Sophistæ arrogan-*

*Exemplum.**Aurea me-
 dicina quid
 præstet cor-
 di.*

tes, stolidi & indocti. Medicus enim solùm minister naturæ est, non dominus, cui paret, non imperat, servitio, non mandato, medicamentorum, quasi instrumentorum; quæ aliquando Deorum manus, si bene, aliquando nihil, si secus usurpentur, ab Herophilo rectè dicta sunt. At si dubitetur, cur calidum & humidum in qualitate firmiori, cordis restaurativum sit, id patet ex eo, quia ut ante quoq; dictum, vita in his hospitetur, & sanguis vitæ thesaurus calidus & humidus sit per se, non alterius qualitatis. Unde cum putrefactio omnis fiat, si calidum præternaturale augeatur in humido vel propter obstructions viarum, quæ prohibent perspirationem (veluti usu observatum est sænum madefactum in angustis locis, ne eventilari possit, conclusum, calorẽ adeo concipere, ut in flammam erumpat & tecta cõburat) vel propter chymi ad putrefactionem proni (quapropter & post copiosam ingestionem facile putrescibilem, ut cerarum, prunorum, persicorum & similibus horariorum fructuum febres putridæ semper succedunt) degenerationem ad venenosam qualitatem calidam & humidam, ut in peste vel febribus malignis contingit, hinc quod calidum & humidum non facile putrescibile reddit, vel à putredine defendit, oportet esse firmiorum qualitatum, essentiæ tenuioris & naturæ humanæ amicissimæ; quale aurum esse, ex ante relatis nemo dubitat.

Cur humidum & calidum auri conliamium

Objectio.

Quin, respondeat aliquis, multa sunt calida & humida, simplicia, & si non sint, componi possunt, cum hæc sit præcipua causa compositionis medicamentorum. Fate-
Responsio. mur, esse quædam simplicia calida & humida, ut sunt fortè manna, cera, semen lini, melilotus, vinum oligophorum, & alia ejusmodi, sed eorum qualitates adeo in superficie substantiæ hærent, ut in ventriculo & primis
 venis

venis mox evanescent, nec ad epar, nedum ad cor, aut venarum intima penetrent, inque iis non alteratae permanerant. Perquiratur totus mundus, nec ullum tale *Calidum & humidum simplex qualitatum in debilibus non nisi in auro.* simplex invenire licet, cum humida & calida omnia secundum qualitatis gradum vix excedant, à quo facillimè quoque dejiuntur mutatione superveniente seu coctione ventriculi, epatis, membrorum seu viscerum & venarum. Ad composita igitur progrediendum & ex calidis & humidis in excellentibus gradibus, intercedente, ut volunt fermentatione, fiat compositum calidum & humidum: sed ubi illud inveniendum extra venenosa? Non video, nec tale quid unquam occurrit. Uttaeam, si humidæ & calidæ qualitates summæ & primæ sint componendæ, quot secundæ, tertiæ & quartæ concurrent, fortè cordi magis inimicæ, quàm primæ gratæ. In summa, omnes vegetabilium qualitates dum in igne elementalibus comburantur, facile quoque à calore nativo destruantur, non quod nativus tam fortis sit, quàm igneus, sed quia non minus mutet vegetabilia, quàm ille, quæ non in cineres quidem comburit ultimos, sed in massam humidam à priori substantia longè diversam. Exemplum familiare hujus mutationis sit hujusmodi: In renibus si sit ulcus putridum, quod patet ex signis diagnosticis suis, primò utendum abstergentibus, deinde exiccantibus & consolidantibus, tertio cicatricem inducentibus. Inter abstergentia sit lac caprillum, aqua hordei melle dulcorata, & hujus ordinis innumera alia. *Exemplum quomodo vegetabilium qualitates alterentur in corpore.* Quæ, si propinentur, antequam ad renes per ventriculum, intestina, venas meseraicas, epar, venam cavam, emulgentes transeant, ubi est vis illa abstergens? An non ferè omni parte absterfa? Idem dicendum de cæteris & medicamentis & partibus affectis. In his usu constat, so-

lam terebinthinam suas qualitates magna ex parte infractas reservare, ut & urinã dicatur violaceo quasi odore imbuere. Quid jam dicendum de corde & ejus corroboratione? Illud, quod cor confortabit, per non minus longos meatus transire debet, antequam eò perveniat: Et cum jam pervenerit ad cor languidum, necessum est, quod sit virium adhuc integrarum, validarum, infractarum: aliàs ab hoste victoriam non obtinebit. Novimus, quòd illi, qui ex animi ferocia hostem in castris suis tutum & firmum laceßere ausi sint, ipsi ex itineribus longis & fame confecti, exitium sibi præsentissimum quæserint: Non enim prævidendum, quo animo & robore sunt, qui contra hostem exeunt, sed quo futuri, cum eum adorturi. Unde patet in tota classe vegetabilium aut animalium non dari aliquod remedium vel simplex vel compositum, quod simul calidum & humidum in summis & innoxiiis sit gradibus, absq; peregrini permixtione, quodque tale perduret in igne, in aqua, nec unquam destruat, quodque sit tenuissimarum partium & cordi familiarissimum, quale est unicum & solum Aurum debite præparatum. Alii ex his dubium sibi quærent dicentes, putrefactioni humorum in febribus malignis & pestiferis, ubi calida & humida qualitas ex putrefactione peccat, remedia contraria utiliter adhiberi, quæ sint qualitatibus frigidarum & siccarum, ut terram sigillatam, bolum armenum, cornu cervi, gemmas preciosas, perlas, sandalã, multaque alia hujus generis, inter quæ & aurum sit & lapis Bezoar. Quod si ita est, non calidis & humidis cordi confortando prospicitur, sed frigidis & siccis, nec aurum tale est, sed hujusmodi. At his breviter refero: Aliud esse, si hostem ex civitate ejicere velimus, aliud si cives contra hostem instruere & arma-

re:

*Aurum
præpara-
tum debet
remedium
quale.*

Dubium.

Solutio.

re: Sic aliud esse, si causam morbi eradicare tentemus, aliud si cor corroborare contra vim morbi, ne succumbat. Cum frigidis igitur & siccis pravam qualitatem calidam & humidam præternaturalem cordi impressam, tanquam contrariis, tollimus & supprimimus; Cum calidis & humidis, ex auri essentia petitis cordis naturalem temperiem conservamus & reficimus. Ut enim contraria contrariis tolluntur, respiciendo affectum contra naturam, ita similia similibus conservantur; ad ea, quæ secundum naturam sunt, collimando. Corde itaque corroborato per sui similia & amica, quæritur an ea vis ad cætera membra, in quibus sæpissime tanquam partibus affectis morbifica causa & morbus ipse delitescit, transmitti, iisque communicari possit? Respondemus, hoc esse alterius intentionis: Nobis sufficiat, aurum esse ex summè corroborantibus primum: Nihilominus, si quid sentiam hac in parte dicendum, breviter me expediam: Galenus in quodam casu recenset, cuidam resolutam

*Quæstio
alia.*

Responsio.

Ratio.

2. 3. ria spirituum tenuissimorum, qui in sinistro ejus sinu fa-
 bricantur. Adhæc si cor est focus caloris, si centrum cor-
 poris humani, non Geometricè, sed Physicè intelligen-
 4. do, si Rex & Princeps membrorum omnium, quo sal-
 5. vo cætera salva, læsolæsa sunt, si primum vivens & ulti-
 6. mum moriens in animali, si est sedes affectuum gravissi-
 morum, iræ, lætitiæ & similium, nulla causa est, cur cor-
 de roborato & confirmato morbus noceat & non ab-
 eat, cur symptoma urgeat & non evanescat, cur humo-
 res obstruant, repleant aut mordicēt meatus viscerum,
 & non per sua emunctoria, ut superflui educantur: qua-
 tenus enim focus est, calorem naturalem & spiritus sup-
 peditat, qui expurgant corpus à superfluitatibus, ape-
 riunt vias obstructas & congestas fæces educunt: qua-
 tenus centrum corporis, æquè respicit ad omnia viscera
 suæ peripheriæ, ad quæ quasi lineas semidiametrales, vi-
 tam & spiritus vivificos transmittit: quatenus Rex aut
 Princeps, subditis prospicit, ut ipsis bene sit, hoc est,
 membri: Ut enim, Leonida Rege Spartanorum au-
 thore, exercitus cervorum Leone duce formidabilior
 habetur, quam Leonum, cervo; sic corde salvo & firmo,
 viscera illi addicta ægra facilius salvantur, quàm his sanis
 Cor ægrum: Quatenus cor primum vivens, primogeni-
 turæ jus habet & tutor est aliorum, imò inspector & re-
 ctor, cui quicquid bonorum aut donorum confertur, ad
 conservationem totius familiæ spectare videtur: quate-
 nus est mare æstuosum turbinibus affectuum, in primis
 pacandum venit, non oleo, sed remedio accommodato,
 non ut aurum in fluctus projiciatur pro arrhabone,
 sed in medicamentum concinnetur
 sine peregrini additione.

*Cor focus
corporis.*

*Cor cen-
trum.*

Cor Rex.

*Cor pri-
mogeni-
tus.*

*Cor sedes
affectuum.*

CAP. XI.

Quod aurum detectum à suo cortice, nucleum medicinale offerat, sine quo tota compages ejus ferè inefficax habeatur.

JAM sæpè diversis in locis hujus tractatus inuimus, nos de auro vero, naturali, mero & puro, prout hoc expurgatissimum habetur, & non de alio quodam subjecto, hic loqui, quòd nimirum tantam in medicina & omni vita utilitatè & virtutem obtineat, quicquid alii de, nescio, quo fictitio aut suppositio nugentur, vocabula & res inter se miscentes, seque ipsos cum aliis confundentes. Verùm inficias ire nequimus, in auro compacto & solido, quomodocunque in folia, pulveres, limaturas, vel atomos redacto vim tantam, tamque præsentaneam vix inveniri, ob causas sat ante inculcatas. Æquatio enim qualitatum, quasi corticem externum super induxit auro seu potius clypeum Achillis, sub quo, tanquam testudo sub testa durissima, sua inferiora viscera abscondit, & ab injuriis prætereuntium seu iniquè tractantium tuetur. Sparta olim bellicosissima cum absque muris esset, & ea de causa Rex interrogaretur, hic respondit, ferreos sibi muros videri munitissimos, hoc est, pectora civium concordia, ferro & virtute fortia, non lateritios seu ascitios circumcinctûs. Idem de auro statui potest, quod licet non habeat visibile vallum aut definitum propugnaculum, tamen totum, quantum, quantum, invictum est. Ita enim elementa in eo omnia concordiam inierunt, atque sic in mutuas
adfi-

*Aurum
inexpugnabile.*

*Aurum
superat omnia.*

adfinitates conspirârunt, ut ex Romanis & Sabinis prius propter virginum raptus inimicis, non magis unita & confœderata civitas olim facta sit, quàm ex igne & aqua, illo Persico, hoc Ægyptio Numine, quorû unum alterius pernicies, ex aëre & terra, unum compositum, individuum productum est, quod Aurum dicitur. Hoc est inexpugnabile, cum tamen omnia alia castra, quantumvis munita, Philippo Macedone teste, expugnet. Ut enim cristallinus oculi humor, ipse expers est omnis coloris, quia omnes suscipere debeat, sic Aurum nulli superabile est, quia omnia superare queat tam virtute & precio, quàm vi & præmio. Quis adeo circumspectus habet robora vel chalybem, ut multis in auro armatis resistere valeat? Quem adeo virtus sustulit, ut non ab auro dejectus sit? Quem adeo vitium depressit, ut non ab auro evectus sit? Nemo in lacte butyrum agnovisset, nisi usus & ars detexisset: nullus linteamina, nec chartas nec in caustum oleosum habuisset, nisi ex uno lini semine hæc omnia Palladia arte extudisset. Sic nec auri vires medicinales, quales prædicavimus, ullus in tam firmis & duris cõpagibus aut claustris latere scivisset, nisi labore & sumptu prævio indagasset. Hannibal ille Pœnorum Dux primus docuit emolliri cautes durissimas aceto fervido & frangi, ut viâ præbéant exercitui. Xerxes Persicus Rex montem Athum deiecit in mare & Oceano plagas, obedientiæ quasi ferulas, intulit. Uterque, ut desiderio suo appetituique satisfacerent, quò tamen frustrati. Ille enim Italiam, hic Græciam, subigere ut tentavit, sic plurimi unum aurum infidiis violentiaque aggressi, nil inde nisi damnum reportârunt. Nam quàm laboriosum illis fuit Regiones istas à natura munitas, populisque fortissimis propugnatas

supera-

superare, ita & quam plurimis, aliàs in literis versatissimis circumspicentibusque viris negotium facessit Aurum vincere & medicinale totum reddere. Quod cum ex mentis inscitia, aut laborum & sumptuum declinatione præstare non valuerint, mirum est, quantas nannias contexant, & quàm subtilia reticula circumducant, ut muscas captent volantes. At totos se exenterarent prius, quàm hac via vel ullam veritatis umbram stringerent Andabatæ. De fatuo, quod rosas, ut cerasa, apes, ut culices, captare voluerit, narrant, eum dolore ferè exanimatum à proposito destituisse & abjecisse jam parta, hac addita voce. *Meretricule ista quidem pulchra, sed acubus armate sunt, quas in sinu gerunt*: Sic fortè ab ejusmodi stultis, qui aurum & metallica tractant, ut aquam rosarum aut salem absyntii, suo cum damno, tot convitia in Chymicam artem, Aurum potabile, laudanum per se laudandum medicamentum (si abusum, ut in omnibus diis, excipias) jactant, ea omnia vel uno flatu, si diis placet, cum Pyrgopolynice Plautino dissipaturi. At meà sententià præter caninam loquentiam

κυνὸς ἑμμάτ' ἔχοντες, caninos quoque mores imitantur, dum lapidem, quo læsi vel petiti, mordent, eo, qui miserit, neglecto. Artem enim Chymicam, tanquam lapidem, mordicus detestantur, ignorantiam verò suam, quâ ipsi seducti sint, prætereunt, excusant, & minimè agnoscunt. Illi Lycurgum Spartanum legislatorem in eo imitantur, quod ut ipse propter vini abusum, omnes vires abscidit & amputavit, sic propter quorundam Chymixæ pseudartificum dolos, errores & scelera, totam artem, ejusque preciosissima munera, extirpare satagunt.

Quin illi adeò docti viri à rusticis & hortulanis discere deberent, quomodo hi non triticum cum lolio ne chor-

Rustici sensu

Doctores

multorum

Doctores.

deum cum Chrysanthemo neclinum cum podagra lini
 seu cuscuta, evellant, sed generosam plantam à sylve-
 stri optimè distinguant, hanc eradicent, illam intactam
 relinquunt. Eant ad Chirurgos, quibus Poëtæ sententia
 ipso usu exprimitur; *Quod immedicabile vulnus*

Ense recidendum est, ne pars sincera trahatur. Nec enim fer-
 ro aut igne grassandū est in partes sanas, nisi ab insanis:
 sic ipsi insanire mihi videntur, qui absq; ullo discrimine
 debacchantur in Chymica, aut alia occulta Remedia,
 dummodo non sint ab omni ratione & experientia a-
 liena. Luxuries, ne dicam, petulantia ingeniorum no-
 stri ævi tanta est, ut satyram postulet, censorem admit-
 tat, dictatorem flagitet. At ne Sylla & Marius, uterque
 Rempubliam medicam opprimant, primus licentiã,
 alter rigore, uterque tyrannide. Quis enim non Syllam
 imitatus, quodlibet sibi sumit in medicina, nunc Chy-
 mica non intellecta, nunc magica & caballistica, nunc
 dæmoniaca dictans, nunc alia ludicra & inania? Quam
 multi libertatis medicæ quasi vindices & patriæ patres,
 dum Syllanas & Siculas gerras exhibilare & proscribere
 gestiunt, ipsi majores nugas protulerunt, dum bona
 cum malis, veros usus cum abusibus multarum rerum
 detestati sunt; quibus omnibus hoc ultimum Capitu-
 lum, tanquam Cantilenam quandam Anacreon-
 team, Carmine dycolo, dicabimus,
 ut sequitur.

CAP. XII.

Cantilena Anacreontæa.

Quod illi Anticyram mittendi, adeoque essentiâ Ellebori extracta (ut ipsi perhibent) purgandi sint, qui auro medicinales virtutes, propriâ animi ignorantia aut pecuinâ alterius non experti opinione seducti, detrahunt, Deo in his Magnalibus (quæ in mundo ex singulari providentia sua prævalere voluit) laudem & gratiam debitam non reddunt, aliisque aliter edoctis & doctibus pro præmiâ invidiam, pro didactro mendacium reportant.

ANACREONTIS ausus & fervidos sonores
Nunc claudicante dicam (sic respicit) camæna:

Apollo cum novenis sororibus venito

Ut dicitur acutos, sed absque dente, versus.

Quod magna vis in herbis, at major in metallis,

Sepulta sit, rotundo brevis sonabo metro.

Est in rosa venustas amabilis pudicâ,

Est gratiosa virtus in lilio caduco:

Hinc flosculos corollis hos applicant puella,

Quæ dum vacant labori, tantâq; functioni,

Fumos odere suaves pro præmio capeffunt.

Est succino, crocôque præstans lepos, vigorque,

Quo sensibus recurrunt, cum trita confiscentur.

Quod emicant sereno stella polo, tot extant

Et vere plantularum formæ solo frequentes,

Quæ singula per amplius sunt dotibus refertæ,

Mortalium decoris ut visibus dicentur.
 Natura non inanes produxit orbe factus,
 Sed intimis medullis hic abdidit medelas.
 Exercitationis labore persfruendas.
 Nec cessat illa gratas nobis locare vires.
 In fatidis oletis, membrisque bestiarum;
 Imò nec lapillis, rivis aqua petitis,
 Nec erutis profundo terræ sinu METALLIS.

Quod si furore mentis inscitiæque ductus
 Negabit hæc, & illa concedet, anne iniquus
 Hic arbiter videtur, & virgula exuendus?
 Quis Lemnio probabit non in luto latere
 Nec Armeno, Strigensi vè, quod cluet sigillis?
 Si quis ferat, metallum non concoqui per album,
 Nec digeri in cruorem, qui venulis amicus
 Det corpori iuvamen, cordique robur addat;
 Cum spiritus tenelli, qui corde fabricantur,
 Ex sanguinis recocti sint puriore massa:
 Huic ingero vicissim, quod nulla causa poscat:
 Tanta necessitatem rei, nec obstet unquam,
 Sit sic, quod haud potestit nostri calore ventris
 Aurum teri, coqui vè, aut in sanguinem redire,
 Hinc Pharmacum probatur, nec pabulum cibis vè,
 Quod corpori ministret vim sanitatis amplam,
 Et donet efficaces fumos, potensque robur:
 Nam si, velut ciborum chylus, periret alvo,
 Omnesque qualitates amitteret morventes,
 Medela nulla posset, sed esca sola, dici.
 In sanus ergo jaçtet, se essentiam chymum vè:
 Traxisse de nigellis radiculis Melcagri,
 Dum blaterat, quod auro nil virium supersit,
 Mortalium quod artus restauret & vigorem:

Mittamus:

Mittamus at negantem, quæ sunt in orbe nota,
 At insulam feracem tam muneris potentis,
 Ut discat in liquores essentiãque puram
 Usu, manu, labore, quæ separanda restent:
 Mucum trahat cerebro, facemve bilis atra,
 Ut intimè penetret res abditas & instar
 Lyncei, quid adsit imis in montibus sepultum.
 Perlustet omne visu mentis sciensque tractet.
 Quod si nec inde quicquam latere sub metallis
 Vel optimam medelam languoribus dicatam,
 Vel dona multa caris quæ gratiora gazis
 Exploret, astit inani se Sisyphi labore
 Vel Tantalii appetitu, dicat, fuisse falsum,
 Est rebus impolitus, vel certè ineruditus.
 Nam sunt metalla duris perfectiora testis
 Inclusa, ne quis alto sopore pressus illa
 Enucleet, tenelle cui sint manus labore:
 Ne claustrata tam arcta rumpat compagibus solutis
 Ex plebe cerdo crassus, cui nil adest salilli,
 Vel ingeni, vel artis, vel eruditionis:
 Prædator ullus aut fur ad tanta sacra ne intret.
 En ut vides sacello Regum dicata gemmis,
 Auròque dona clathris & ferreis cathenis
 Hinc inde vineta noctu, diuque sic & auri
 Mystertum latescit sub arctiore muro,
 Non ille diruendus est fraude, nec manus vi,
 Sed clave perforandus, ut ostium patefcat,
 Si cardines aperti sint ritè, ne timescas
 Machaonis paratas opes, opemque sanam
 Quin scrinio stupescens scrutaberis sub uno:
 Hoc si negare perges, cum tale non recurrat
 Vulgo, nec innotescat, inertiam, laboris

*Fugam, rudemque mentem vestire tendis astu
 Pulcherrimi coloris, postquam arbiter fidelis
 Optes rei negata, ceu cognita, videri.
 Hinc stultior Corabo, Mida sodalis audis,
 Nomen Petreæ molaris habens vel omen hinni.
 Euphorbii calentis, vel scammoni triuncem
 Huic oxymellis acris libram vel ELLEBORATI
 Offerte, nec sit ullus post exhibenda somnus:
 Purgatius cerebrum quo fiat Elleborato
 Subtiliorque sensus, sagaciorque mentis
 Discursus à tenebris & nube liberatus.
 Non sufficit saburræ ter centies per album
 Jecisse, duplicatas sed per vices iurabit,
 Ut omne virus efflet per os calumniosum
 Emittat & recessus per Corporis profundos:
 Post non negabit auro quid virium latere,
 Quoroberetur æstu pressum cor aut maligna
 Ex tabe palpitando saltu, calore egenum:*

*An non scelus putandum seu crimen illud ingens,
 Quod quis DEI sacratas opes & alta dona,
 Quæ sunt recondita auri claustris, volens fateri,
 Quod ipse non notârit, sed alteris probata
 Plus millies, recuset? An non negabit idem,
 Si fas sit, omne quod vel viderit, futurum
 Factumve, vel capessat: ô mens iniqua stulti.*

*Si quis minus potentem Regis manum æstimabit
 Mortalium, vel audax verbo resistat illi,
 Impurè vix abibit: quid ergo censeamus,
 Hos posse non teneri labis reos scelestæ,
 Qui pernegent opimas opes DEI Tonantis,
 Regumque Regis, auro quas indidit micanti:
 Hic scilicet supinæ jacent velut sepulti*

*Inertia suo antro, Cyclopibus civili,
 Vix unde Solis ortum nec sentiant diei
 Lucem, sopore glirem vincendo somnolentum :
 Quin excitemus altâ mox voce dormientes,
 Et increpemus acri ventres pigros susurro :
 Quid cæcutitis, heus vos, quid stertitis sodales?
 Non hæc dicata somnis est hora, nec quieti :
 Adeste, lux ocellos perstringat impotentes,
 Umbris tenebrosis & nubibus remotis.*

F I N I S .

1383-982 bound with

2/2

500

077'

